**Biannual Journal of Applied Counseling (JAC)**
**2025, 15(1), 19-38**
**Received: 03 May 2024**
**Accepted: 24 Sep 2025**
**DOI: 10.22055/jac.2025.47054.2027**
**Original Article**

دوفصلنامه مشاوره کاربردی
دانشگاه شهید چمران اهواز
۱۹-۳۸، (۱)۱۵، ۱٤۰٤
دریافت: ۱٤۰۳/۰۳/۱۱
پذیرش: ۱٤۰٤/۰۷/۰۲
نوع مقاله: پژوهشی اصیل

Open Access
Publish Free

# Exploring the Resources of Mate Selection Criteria in Girls on the Verge of Marriage

**Sara Alichi[1], Maryam Fatehizade[2*], Somaye Jaberi[3]**

1. PhD student in Counseling, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran.
2. Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. (Corresponding Author) m.fatehizade@edu.ui.ac.ir
3. Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

**Citation:** Alichi, S. , Fatehizade, M. and Jaberi, S. (2025). Exploring the Resources of Mate Selection Criteria in Girls on the Verge of Marriage. *Biannual Journal of Applied Counseling*, *15*(1), 19-38

## Abstract
Considering the importance of mate selection criteria in the marriage process and the formation of these criteria based on various sources, the present study aimed to study the resources of criteria for choosing a spouse in girls on the threshold of marriage. To achieve this goal, the qualitative method of thematic analysis was used and a sample of 15 girls on the threshold of marriage from Isfahan city in the age range of 18-35 was selected by purposeful sampling method. A semi-structured interview was used to collect data. As a result of coding the text of the interviews, 21 categories and five themes were identified. The first theme, named "Personal Resources", included "Values", "Needs", "Desires and Interests", "Vulnerabilities", and "Personality Characteristics". The second theme, named "Intrafamilial Resources", included "Father's Characteristics", "Mother's Characteristics", "Siblings' Characteristics" and, "Characteristics of the Context". The third theme, named "Extrafamilial Resources", included "Characteristics of Close People", "Characteristics of Distant People", "Characteristics of Romantic Partners ", and " Characteristics of Suitors". Forth theme, named "Life Teachings", included "Teachings of Family", "Teachings of Society", "Teachings of Religion and Ethics", "Teachings of Literature", "Teachings of Science", and "Teachings of Social Media". The fifth theme, named "Perceived Experiences " included "Experiences of Others" and "Lived Experiences ". The results of this research show the variety of sources of mate selection criteria among the girls on the threshold of marriage. Since the girls were not aware of all these resources and their role in their marriage, the results of this research can be used by the girls on the threshold of marriage to increase self-knowledge, pre-marriage counselors to improve the quality of meetings, and those involved in the field of marriage to localize the sources of mate selection criteria and highlight their importance.

**Keywords:** Marriage, Mate selection, Mate selection criteria, Resources of mate selection criteria, Thematic analysis

## Extended Abstract
### Introduction
Marriage is considered one of the most important stages in a person's life (Bijari et al., 2020). The first and most critical step in the marriage process is choosing a spouse, which significantly influences marital success (Boyce et al., 2016). Spouse selection, as one of life's most significant decisions, is shaped by mate selection criteria (Sanaie et al., 2019). Various factors contribute to the formation of these criteria (Jafari, 2015), and these influencing factors are referred to as resources of mate selection criteria. Among these resources, family background, childhood experiences, and individual characteristics play key roles (Janbozorgi, 2023). For example, the traits of family members can influence children's choices of spouses. Additionally, family members' attitudes toward marriage preparation and the expectations of married life can affect individuals' criteria for choosing a partner (Nongkynrih, 2016; Blair & Madigan, 2019). Moreover, personality traits, alongside family characteristics, have become increasingly important in shaping mate selection criteria (Hasheminejad et al., 2014; Akbari, 2020). Another influential factor is the media, which serves as a resource by conveying diverse attitudes and information that may not be accessible through other means (Chen & Austin, 2016; Movahhed & AbbasiShavazi, 2006).

These media-driven attitudes can shape people's marriage criteria (Akbari, 2020). For instance, influences from cyberspace activists have led individuals to prioritize traits such as wealth and beauty (Nosrati et al., 2023). In addition to these, research shows that many other sources may contribute to shaping mate selection criteria (Chen & Austin, 2016). However, some of these sources may lack credibility and reliability (Janbozorgi, 2023), meaning they may promote unrealistic or unattainable standards (FazlollahiGhomshi & MalekiTavana, 2013), making it difficult for individuals to find partners who meet these expectations. Therefore, it is essential to understand the resources behind mate selection criteria. Despite this importance, most existing research has focused on the criteria themselves and their variations across ethnicity, gender, age, and other factors (Abdullah & David, 2011; Schwarz & Hassebrauck, 2012; Alavi et al., 2014; Chen et al., 2015; Abbas & Ferdoos, 2022; Gharlipour et al., 2023), while studies directly examining the resources behind these criteria are rare. Furthermore, most of the existing studies adopt a sociological perspective on spouse selection (Zare & Asleroosta, 2010; Fooladyan et al., 2019; ShafaiiMoghaddam et al., 2015), highlighting the need for more research from a psychological standpoint. Understanding the resources of mate selection criteria can enhance self-awareness among young individuals approaching marriage. Therefore, the present study seeks to answer the question: What are the resources of mate selection criteria among girls on the threshold of marriage?

## Methods

### Population and sampling

The study population consisted of girls aged 18 to 35 living in Isfahan city during 2022–2023, who were willing and ready to get married and were on the threshold of their first marriage. Data saturation was reached after 13 interviews, with two additional interviews conducted to confirm saturation. In total, 15 participants comprised the sample for this study.

### Instruments

A semi-structured interview method was used to collect the data.

### Procedure

Before the interviews began, participants were informed about the confidentiality of their information, and their consent was obtained for participation and audio recording. Interview data were analyzed using Braun and Clarke's six-phase method, which includes: familiarization with the data, generating initial codes, searching for themes, reviewing themes, defining and naming themes, and producing the final report (Braun & Clarke, 2006). First, statements containing specific meanings or concepts related to the research question were identified as conceptual codes. Then, codes with similar meanings were grouped into categories. After forming the categories, those that were closely related were merged to create overarching themes. These themes were then named to directly address the research question. Finally, the validity of the research findings was confirmed.

## Results

As a result of the data analysis, 396 conceptual codes, 21 categories, and 5 themes were identified, as presented in Table 1.

Table 1: Extracted themes and categories

| Themes | Categories |
|---|---|
| Personal Resources | Values<br>Needs<br>Desires and Interests<br>Vulnerabilities<br>Personality Characteristics |
| Intrafamilial Resources | Father's Characteristics<br>Mother's Characteristics<br>Siblings' Characteristics<br>Characteristics of the Context |
| Extrafamilial Resources | Characteristics of Close People<br>Characteristics of Distant People<br>Characteristics of Romantic Partners<br>Characteristics of Suitors |
| Life Teachings | Teachings of Family<br>Teachings of Society<br>Teachings of Religion and Ethics<br>Teachings of Literature<br>Teachings of Science<br>Teachings of Social Media |
| Perceived Experiences | Experiences of Others<br>Lived Experiences |

## Discussion

The theme of "Personal Resources" highlights the role of individual dimensions as core influences in shaping mate selection criteria. In contemporary society, people increasingly focus on personal attributes and exercise greater autonomy in choosing a spouse. As a result, individuals define marriage criteria based on their unique personal dimensions. This finding aligns with Prakash's research (Prakash, 2014). "Values," as one of the sources of mate selection criteria, help determine who is considered a suitable partner and what traits are desirable (Delkhamoush, 2009). According to the ideal spouse theory, values influence mate selection by fostering idealistic notions about a partner (Selagi, 2010). This finding is consistent with Jebraeily et al. (2013). For girls, "Needs" also played a significant role in shaping mate selection criteria. All humans have diverse needs from birth, many of which cannot be fulfilled alone. Consequently, individuals seek a suitable spouse to help meet these needs. The emergence of the category "Desires and Interests" in this study supports Aghasi and FallahMinbashi's (2015) findings on the importance of personal opinions about marriage alongside family views. In general, interests and desires are central to most people's choices. "Vulnerabilities" included various challenges faced by girls, such as maladaptive schemas. Spouse selection is influenced by these early incompatible schemas (Eken, 2017). By forming specific criteria for a future spouse, individuals aim to either continue or compensate for these schemas (Jafari, 2015). Beyond schemas, other vulnerabilities—such as disabilities mentioned by interviewees—led them to seek partners who could compensate for their weaknesses. "Personality Characteristics," as another source of mate selection criteria, encompass personality traits, attributes, conditions, and self-perceptions. Based on these, girls define their marriage criteria. Personality traits form the foundation of behavior (RahimiAhmadabadi et al., 2022), especially in the context of choosing a spouse.

The theme of "Intrafamilial Resources" reveals that some girls seek to recreate, escape, or adjust their childhood home through spouse selection. Parental characteristics are especially influential in shaping mate selection criteria. Parents, as lifelong role models, serve as a blueprint for their children. These patterns help form expectations for a future spouse. This concept aligns with imago theory, which suggests that individuals form internal images of their parents' traits during childhood. At the time of marriage, they seek partners who resemble these images (Gehlert et al., 2017; Sadeghi, 2018). Within the category "Characteristics of the Context," the relationships between girls and their family members are key. According to Johnson (2017), a girl's relationship with her parents shapes her attitudes toward marriage. Additionally, the parental relationship—often the first marital dynamic observed—affects the criteria individuals develop. Many behaviors and functions are shaped by the context in which people grow up, making the family environment a significant factor in forming mate selection criteria.

The theme of "Extrafamilial Resources" highlights the influence of close and distant acquaintances, romantic partners, and suitors in spouse selection. The role of "Characteristics of Close People" and "Characteristics of Distant People" can be explained through socialization theory. While the family is the first socializing institution, as individuals age, other institutions—such as friends, peer groups, and colleagues—also contribute to socialization (Sabouri Kashani, 2021). Romantic partners are also key sources in shaping marriage criteria. Premarital relationships, despite potential risks, offer a trial experience of marital dynamics. In this context, suitors represent potential future husbands and play an influential role in shaping expectations. Matchmaking now serves as a tool for raising awareness about marriage and spouse selection (Koohestani, 2018).

The theme of "Life Teachings" demonstrates how various sources play an educational role in forming mate selection criteria. Darban et al. (2017) emphasize that family, religion, culture, society, and media shape young people's marriage criteria by highlighting certain traits. For example, families transmit values, beliefs, and attitudes about marriage through teachings (KhojastehMehr, 2016). Society also influences spouse selection by promoting shared values (Guo et al., 2017). Religious teachings offer models of ideal marriages and shape individuals' mental frameworks (Shafaii Moghaddam, 2015). Literature, both Persian and non-Persian, plays a role by immersing individuals in fictional events and characters that influence their expectations. Interviewees in this study also emphasized the role of science, which provides reliable information about marriage and enhances awareness of successful criteria. Finally, social media, under the category "Teachings of Social Media," has gained prominence among all segments of society, especially youth. Social media shapes people's knowledge, attitudes, and values about the social world and influences their mental priorities by emphasizing certain issues (Aruguete, 2017).

The theme of "Perceived Experiences" reflects the participants' emphasis on the role of experience in shaping mate selection criteria. Various experiences—regardless of personal or contextual characteristics—emerged as one of the most influential resources. In particular, individuals' lived experiences in relation to those around them were so prominent that they directly contributed to the formation of mate selection

criteria. Conversely, some participants shaped their criteria by modeling the life and marriage experiences of others. Although these experiences were not personally lived, they were transmitted through observation or storytelling and still played a significant role in shaping mate selection standards.

## Conclusion

Based on the findings, it can be concluded that multiple resources contribute to the formation of mate selection criteria. These resources do not necessarily promote the same standards, nor do they always have a positive influence. In some cases, they may lead to the development of inappropriate, unrealistic, or unattainable expectations—particularly for girls. This highlights the breadth and diversity of the resources shaping mate selection criteria among girls on the threshold of marriage. Given that the present study was conducted with a limited sample of girls, future research is recommended to include boys from other cities to allow for comparative analysis. It is also suggested that further studies aim to distinguish between beneficial and non-beneficial resources. Moreover, professionals working in the field of marriage counseling should not only identify individuals' mate selection criteria but also understand the underlying resources that shape them. This awareness can enhance the effectiveness of counseling sessions. Finally, since identifying the sources of mate selection criteria can increase young people's self-awareness, it is recommended that educational books and materials be developed to help youth better understand these influences.

## Ethical Considerations

To ensure ethical compliance, participants were informed about the goals and conditions of the research, and their consent was obtained for both participation and audio recording. In line with the commitment to confidentiality, pseudonyms were assigned to all interviewees. Additionally, participants were made aware of their right to withdraw from the study at any time.

### Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest associated with this study.

## Authors' Contribution

This article is derived from the master's thesis of the first author, conducted under the supervision of the second and third authors.

## Acknowledgements

The authors would like to express their sincere gratitude to all the participants for their valuable contributions to this study.

دوفصلنامه مشاوره کاربردی
دانشگاه شهید چمران اهواز
۱۹-۳۸، (۱)۱۵، ۱٤۰٤
دریافت: ۱٤۰۳/۰۳/۱۱
پذیرش: ۱٤۰٤/۰۷/۰۲
نوع مقاله: پژوهشی اصیل ل

Biannual Journal of Applied Counseling (JAC)
2025, 15(1), 19-38
Received: 03 May 2024
Accepted: 24 Sep 2025
DOI: 10.22055/jac.2025.47054.2027
Original Article

Open Access
Publish Free

# واکاوی منابع ملاک‌های انتخاب همسر در دختران در آستانهٔ ازدواج[۱]

سارا علی‌چی[۱]، مریم فاتحی‌زاده[۲]، سمیه جابری[۳]

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، دانشکدهٔ علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
۲. استاد، گروه مشاوره، دانشکدهٔ علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (نویسندهٔ مسئول) m.fatehizade@edu.ui.ac.ir
۳. استادیار، گروه مشاوره، دانشکدهٔ علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

## چکیده

با توجه به اهمیت ملاک‌های انتخاب همسر در فرایند ازدواج و شکل‌گیری این معیارها براساس منابع مختلف، هدف پژوهش حاضر مطالعهٔ منابع ملاک‌های انتخاب همسر در دختران در آستانهٔ ازدواج در نظر گرفته شد. برای دستیابی به این هدف، روش کیفی تحلیل مضمون به کار رفت و نمونه‌ای به حجم ۱۵ نفر شامل دختران در آستانهٔ ازدواج شهر اصفهان که در ردهٔ سنی ۱۸ تا ۳۵ سال قرار داشتند و در آستانهٔ ازدواج نخستشان بودند، با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شد. داده‌ها براساس روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته گردآوری شدند. محتوای مصاحبه‌ها به‌صورت کامل پیاده‌سازی شد و متن مصاحبه‌ها با استفاده از روش شش مرحله‌ای براون و کلارک مورد تجزیه و تحلیل و کدگذاری قرار گرفت. در نتیجهٔ کدگذاری متن مصاحبه‌ها، ۲۱ مقوله و پنج مضمون شناسایی شد. مضمون نخست با نام «منابع فردی»، شامل مقوله‌های «ارزش‌ها»، «نیازها»، «تمایلات و علائق»، «آسیب‌پذیری‌ها» و «ویژگی‌های شخصیتی» بود. مضمون دوم با عنوان «منابع درون‌خانوادگی» مقوله‌های «ویژگی‌های پدر»، «ویژگی‌های مادر»، «ویژگی‌های همشیرها» و «ویژگی‌های بافت» را دربرگرفت. سومین مضمون «منابع برون‌خانوادگی» بود و مقوله‌های «ویژگی‌های افراد نزدیک»، «ویژگی‌های افراد دور»، «ویژگی‌های شرکای عاطفی» و «ویژگی‌های خواستگاران» را نشان داد. مضمون چهارم «آموزه‌های زندگی» نامیده شد که «آموزه‌های خانواده»، «آموزه‌های جامعه»، «آموزه‌های دینی و اخلاقی»، «آموزه‌های ادبیات»، «آموزه‌های علم» و «آموزه‌های رسانه‌های جمعی» مقوله‌های آن بودند. پنجمین مضمون با نام «تجارب ادراک شده» دربرگیرندهٔ مقوله‌های «تجارب سایرین» و «تجارب زیسته» بود. نتایج حاصل از این پژوهش نشان‌دهندهٔ وسعت و تنوع منابع ملاک‌های انتخاب همسر در میان دختران در آستانهٔ ازدواج بود. از آن‌جایی که دختران نسبت به همهٔ این منابع و نقش آن‌ها در ازدواجشان آگاه نبودند، نتایج این پژوهش می‌تواند به منظور افزایش خودشناسی افراد در آستانهٔ ازدواج، ارتقای کیفیت جلسات مشاوره و کمک به بومی‌سازی منابع ملاک‌های انتخاب همسر برای دست اندرکاران حوزهٔ ازدواج مورد استفاده قرار بگیرد.

**واژه‌های کلیدی:** ازدواج، تحلیل مضمون، ملاک‌های انتخاب همسر، منابع ملاک‌های انتخاب همسر، همسرگزینی

## مقدمه

از آغاز زندگی بشر تا به امروز، خانواده نخستین و اصلی‌ترین واحد اجتماعی در تمامی فرهنگ‌ها و جوامع بوده است. ازدواج، به مثابهٔ خشت اول بنای نهاد خانواده، یکی از مهم‌ترین مراحل زندگی هر فرد در نظر گرفته می‌شود (Bijari et al., 2020). ازدواج در قالب یک قرارداد طولانی مدت رابطه‌ای نزدیک میان زن و مرد برقرار می‌کند که آینده و خوشبختی آن‌ها در سایهٔ این قرارداد شکل می‌گیرد (Hasanzadeh, 2023). اولین و اصلی‌ترین مرحله در فرآیند ازدواج و تشکیل خانواده، مرحلهٔ انتخاب همسر است که موفقیت ازدواج تا حدی به آن بستگی دارد (Boyce et al., 2016). انتخاب همسر فرآیند بررسی ویژگی‌ها و جایگاه همسر آینده از جنبه‌های گوناگون مانند ویژگی‌های ظاهری، درآمد، جایگاه اجتماعی–اقتصادی، سطح تحصیلات، جایگاه شغلی، جایگاه خانوادگی و غیره است (Rajabi et al., 2013).

---

۱. این مقاله برگرفته از پایان نامهٔ نویسندهٔ اول با کد اخلاق IR.UI.REC.1401.114 است.

انتخاب همسر به عنوان یکی از مهم‌ترین انتخاب‌های هر فرد در زندگی، تحت تأثیر ملاک‌های انتخاب همسر (mate selection criteria) قرار دارد (Sanaie et al., 2019). ملاک‌های انتخاب همسر، ادراکات فرد درمورد صفات و ویژگی‌هایی است که از همسر مطلوب یا بالقوه مطالبه می‌شود (Buss, 2007). در شکل‌گیری ملاک‌های انتخاب همسر عوامل مختلفی نقش دارد (Jafari, 2015). به این معنا که ملاک‌های انتخاب همسر به خودی خود و به طور اتفاقی ایجاد نمی‌شوند بلکه به مرور زمان، توسط عوامل مختلفی شکل می‌گیرند. این عوامل که ایجاد کنندهٔ ملاک‌های انتخاب همسر هستند، تحت عنوان منابع ملاک‌های انتخاب همسر (resources of mate selection criteria) شناخته می‌شوند. همان‌طورکه افراد ملاک‌های متفاوت و منحصر به فردی برای انتخاب همسر دارند، منابع ایجاد کنندهٔ این ملاک‌ها نیز می‌توانند متفاوت باشند. از جملهٔ منابع ملاک‌های انتخاب همسر می‌توان به خانواده، تجارب کودکی و ویژگی‌های فردی اشاره کرد (Janbozorgi, 2023).

همانطور که گفته شد خانواده به طرق مختلف می‌تواند در شکل‌گیری ملاک‌های ازدواج فرزندان نقش داشته باشد (Wang & Apostolou, 2017). برای نمونه ویژگی‌های والدین و سایر اعضای خانواده یک منبع در انتخاب همسر فرزندان در نظر گرفته می‌شود. در واقع افراد ممکن است براساس تصویری که از کودکی درمورد ویژگی‌های مثبت و منفی والدینشان شکل داده‌اند، ملاک‌هایی را برای همسر آیندهٔ خود در نظر بگیرند (Sadeghi, 2018). به‌علاوه نگرش‌هایی که اعضای خانواده درمورد آمادگی‌های ازدواج و نیازمندی‌های زندگی زناشویی دارند می‌تواند بر معیارهای همسرگزینی افراد اثر بگذارد (Nongkynrih, 2016; Blair & Madigan, 2019).

با این وجود امروزه نقش خانواده در فرآیند انتخاب همسر فرزندان کم‌رنگ‌تر شده است. درواقع فرزندان نسبت به گذشته عاملیت بیشتری در فرآیند ازدواج خود دارند. به این معنا که آن‌ها برای ازدواج بیش از پیش بر ویژگی‌ها و خواسته‌های خودشان تمرکز می‌کنند (Apostu, 2022). به‌عبارتی ویژگی‌های شخصیتی افراد در کنار ویژگی‌های خانواده در شکل‌گیری ملاک‌های انتخاب همسر اهمیت یافته است (Hasheminejad et al., 2014; Akbari, 2020). همچنین افراد ملاک‌های خود را بر پایهٔ ارزش‌هایی که به مرور زمان پیدا می‌کنند، شکل می‌دهند (Brewdow & Hames, 2018). این موضوع نشان می‌دهد که خود افراد یکی از منابع مهم ملاک‌های انتخاب همسر هستند.

از دیگر عوامل مؤثر در شکل‌گیری معیارهای همسرگزینی رسانه‌های جمعی است (Chen & Austin, 2016) که می‌توان از آن به عنوان یک منبع ایجاد کنندهٔ ملاک‌های انتخاب همسر یاد کرد. درواقع طی چند دههٔ اخیر سرعت و وسعت استفاده از رسانه‌هایی مانند فضای مجازی افزایش یافته است و از این طریق، رسانه‌ها نگرش‌ها و اطلاعاتی متنوعی را به افراد منتقل می‌کنند که از طرق دیگر قابل دستیابی نیست (Movahhed & AbbasiShavazi, 2006). همین نگرش‌ها و اطلاعات رسانه‌ای می‌تواند در شکل‌دهی به معیارهای ازدواج افراد نقش داشته باشد (Akbari, 2020). برای نمونه افراد براساس تأثیری که به مرور زمان از فعالان فضای مجازی پذیرفته‌اند، اکنون بیش از قبل برای ملاک‌هایی مانند ثروت و زیبایی اهمیت قائل می‌شوند (Nosrati et al., 2023).

علاوه بر آنچه گفته شد پژوهش‌ها نشان می‌دهند منابع متعدد دیگری نیز وجود دارد که می‌تواند در شکل‌دهی به ملاک‌های انتخاب همسر نقش داشته باشد (Chen & Austin, 2016). بعضی از این منابع متعدد ممکن است اعتبار و اطمینان کافی نداشته باشد (Janbozorgi, 2023). به این معنا که ملاک‌های واقع‌بینانه و قابل حصولی را به افراد ارائه نکند (FazlollahiGhomshi & MalekiTavana, 2013). در نتیجه افراد نمی‌توانند همسری متناسب با این معیارها بیابند که پیامد این امر یا تجرد است یا ازدواج با فردی که این ملاک‌ها را دارد اما به دلیل مناسب نبودن ملاک‌ها، زندگی زناشویی رضایت‌بخشی شکل نمی‌گیرد (SadeghiDehcheshme et al., 2019). بنابراین باتوجه به نقش مهمی که منابع ملاک‌های انتخاب همسر در ایجاد ملاک‌های مناسب و طبع به آن برقراری یک ازدواج پایدار و رضایت بخش دارد، شناخت منابع ملاک‌های انتخاب همسر اهمیت می‌یابد. با این وجود اغلب پژوهش‌های انجام شده در زمینهٔ ملاک‌های انتخاب همسر، به اولویت‌بندی این ملاک‌ها و تفاوت آن‌ها در گروه‌های مختلف قومیتی، جنسیتی، سنی و غیره پرداخته‌اند (Abdullah & David, 2011; Schwarz & Hassebrauck, 2012; Alavi et al., 2014; Chen et al., 2015; Abbas & Ferdoos, 2022; Gharlipour et al., 2023) و پژوهشی که مستقیماً به واکاوی منابع این ملاک‌ها بپردازد کمتر یافت می‌شود. همچنین باتوجه به اینکه اغلب پژوهش‌های انجام‌شده نگاهی جامعه‌شناختی به فرآیند همسرگزینی داشته‌اند (Zare & Asleroosta, 2010; Fooladyan et al., 2019; ShafaiiMoghaddam et al., 2015)، لازم است پژوهش‌های بیشتری از منظر روان‌شناختی در این زمینه انجام شود زیرا شناخت منابع ملاک‌های انتخاب همسر به مشاوران پیش از ازدواج کمک می‌کند جلسات مشاوره را با آگاهی و اثربخشی بیشتری برگزار کنند. از طرفی دیگر شناسایی منابع ملاک‌های انتخاب همسر باعث افزایش خودآگاهی جوانان در آستانهٔ ازدواج می‌شود. این خودآگاهی در قالب نوعی آمادگی برای ازدواج به افراد کمک می‌کند انتخاب بهتری داشته باشند. بنابراین پژوهش حاضر به دنبال پاسخی برای این سؤال است که منابع ملاک‌های انتخاب همسر در دختران در آستانهٔ ازدواج کدام‌اند؟

## روش

روش پژوهش حاضر، کیفی از نوع تحلیل مضمون (Thematic analysis) بود. تحلیل مضمون برای مطالعهٔ نقطه نظرات افراد دربارهٔ عوامل مؤثر بر یک پدیدهٔ خاص مناسب است (Braun et al., 2015). جمعیت مورد مطالعهٔ پژوهش را همهٔ دختران ۱۸ تا ۳۵ سالهٔ شهر اصفهان در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۱ تشکیل می‌دادند که تمایل و آمادگی برای ازدواج داشتند و در آستانهٔ ازدواج نخستشان بودند. نمونه‌گیری به صورت هدفمند با اعلام فراخوان از طریق فضای مجازی جهت دعوت از دختران در آستانهٔ ازدواج شهر اصفهان انجام شد. حجم نمونه براساس اصل اشباع نظری مشخص گردید. اشباع اطلاعاتی با انجام ۱۳ مصاحبه اتفاق افتاد که به‌جهت اطمینان از وقوع اشباع، دو مصاحبهٔ دیگر نیز انجام شد. درنهایت ۱۵ نفر نمونهٔ این پژوهش را تشکیل دادند. مشخصات شرکت‌کنندگان با در نظر گرفتن نام مستعار برای آن‌ها در جدول ۱ ارائه شد.

جدول ۱

مشخصات مشارکت‌کنندگان در پژوهش

| شماره | نام مستعار | سن | تحصیلات | شغل |
|---|---|---|---|---|
| ۱ | ریحانه | ۲۹ | دکترای حرفه‌ای | پزشک عمومی |
| ۲ | پریسا | ۲۷ | کارشناسی ارشد | مهندس معمار |
| ۳ | سحر | ۲۵ | کارشناسی ارشد | مشاور |
| ۴ | هدی | ۳۴ | کارشناسی ارشد | مدرس ریاضی |
| ۵ | راضیه | ۲۴ | دانشجوی کارشناسی ارشد | حسابدار |
| ۶ | زینب | ۲۶ | دانشجوی کارشناسی ارشد | کادر درمان |
| ۷ | نگار | ۱۹ | دانشجوی کارشناسی | بیکار |
| ۸ | آیناز | ۲۴ | دانشجوی کارشناسی ارشد | ویراستار |
| ۹ | فرشته | ۲۸ | کارشناسی ارشد | روانشناس |
| ۱۰ | محدثه | ۲۳ | کارشناسی | نقاش و گرافیست |
| ۱۱ | مهسا | ۱۸ | دیپلم | بیکار |
| ۱۲ | کیمیا | ۲۲ | دانشجوی کارشناسی | مربی قرآن |
| ۱۳ | شیما | ۳۲ | دکتری تخصصی | کارمند |
| ۱۴ | هنگامه | ۳۰ | کارشناسی ارشد | حسابدار |
| ۱۵ | بهنوش | ۲۰ | دانشجوی کارشناسی | صندوق‌دار رستوران |

برای گردآوری داده‌ها، از روش مصاحبهٔ نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. سؤالات اصلی مصاحبه پس از مطالعهٔ ادبیات پژوهشی طراحی شد. تعدادی از سؤالات اصلی مصاحبه عبارت بودند از: «شما می‌خواهید همسر آینده‌تان چه ملاک‌هایی داشته باشد؟»، «معیار شما برای انتخاب همسر آینده‌تان چیست؟»، «چه شد که این ملاک را برای همسر آینده‌تان در نظر گرفتید؟» و «فکر می‌کنید این ملاک‌ها از کی و کجا در ذهن شما شکل گرفت؟». پیش از آغاز مصاحبه برای شرکت‌کنندگان، توضیحاتی درمورد محرمانه نگه‌داشتن اطلاعات و اختیار به ترک مصاحبه ارائه شد. همچنین رضایت آن‌ها برای حضور در مصاحبه و ضبط صدا گرفته شد. پس از پایان هر مصاحبه، پیاده‌سازی مطالب به‌طور کامل صورت گرفت. تحلیل متن مصاحبه‌ها براساس روش براون و کلارک در شش مرحله که شامل آشنایی با داده‌ها، تولید کدهای اولیه، جست‌وجوی مضامین، بازنگری مضامین، تعریف و نام‌گذاری مضامین و در نهایت تهیهٔ گزارش است، صورت گرفت (Braun & Clarke, 2006). در پژوهش حاضر به موازات انجام مصاحبه، تک‌تک جملاتی که به نوعی با سؤال پژوهش در ارتباط بودند، با دقت خوانده شدند و مورد تأمل قرار گرفتند. در این مرحله عباراتی که شامل معنا یا مفهومی خاص مرتبط با سؤال پژوهش بود تحت عنوان کدهای مفهومی شناسایی شد. پس از استخراج کدهای مفهومی، مقایسه کدها به منظور تشابه‌یابی و ادغام صورت گرفت و کدهایی که همسو بودند در قالب مقوله‌ها در کنار هم قرار گرفتند. بعد از شکل‌گیری مقوله‌ها، مجدداً مقوله‌هایی که مشابه و نزدیک به هم بودند، ادغام شدند و مضامین را شکل دادند. این مضامین بارها توسط پژوهشگران مورد بازنگری قرار گرفتند تا اهمیت و وضوح آن‌ها محرز شود. در نهایت مضامین به گونه‌ای که پاسخگوی سؤال پژوهش باشند، نام‌گذاری شدند.

به منظور افزایش اعتبار نتایج از چهار معیار باورپذیری، اطمینان‌پذیری، تأییدپذیری و تصدیق‌پذیری استفاده شد. برای تحقق معیار باورپذیری متن مصاحبه‌ها و فرآیند کدگذاری آن‌ها در اختیار متخصصان در این حوزه و اساتید راهنما و مشاور قرار گرفت تا مورد تأیید واقع شود. به منظور افزایش اطمینان‌پذیری، کلیهٔ مراحل طی‌شده به صورت جزئی ثبت شدند تا در صورت لزوم بعداً توسط دیگران برای پیگیری فرآیند پژوهش مورد استفاده قرار گیرند. همچنین به‌جهت اهمیت تأییدپذیری یافته‌ها، تمامی مکالمات انجام‌شده در طی مصاحبه، ضبط و به‌طور دقیق پیاده‌سازی شدند و

همان‌گونه که عنوان شد تحلیل‌ها در اختیار اساتید قرار گرفت تا با بررسی آن‌ها مشخص شود که یافته‌ها به درستی بیانگر موارد مطرح‌شده توسط شرکت‌کنندگان هستند. در نهایت به منظور توجه به معیار انتقال‌پذیری نتایج پژوهش با سایر پژوهش‌های مرتبط مقایسه شد.

## یافته‌ها

درنتیجهٔ تجزیه و تحلیل داده‌ها ۳۹۶ کد مفهومی، ۲۱ مقوله و ۵ مضمون شناسایی شد که در جدول ۲ قابل مشاهده است.

جدول ۲
مضامین و مقوله‌های استخراج شده

| مضامین | مقوله‌ها | کدهای مفهومی |
|---|---|---|
| منابع فردی | ارزش‌ها | ارزش تحصیلات، ارزش احترام گذاشتن، ارزش حفظ حریم شخصی |
| | نیازها | نیاز به عشق، نیاز به امنیت، نیاز به توجه، نیاز به حمایت، نیاز به تفریح |
| | تمایلات و علائق | علاقه‌مندی به فیلم و ادبیات، علاقه‌مندی به داشتن چارچوب در زندگی، تمایل به همسان‌همسری |
| | آسیب‌پذیری‌ها | طرحوارهٔ ایثار، ناتوانی در مدیریت مالی، حساسیت به رفتار دیگران |
| | ویژگی‌های شخصیتی | ریسک‌پذیری ، تنوع طلبی، درون‌گرایی، ابرازگری |
| منابع درون خانوادگی | ویژگی‌های پدر | خوش‌پوشی پدر، باسوادی پدر، خساست پدر، عدم ابرازگری پدر |
| | ویژگی‌های مادر | ایثارگری بیش از حد مادر، مهربانی مادر، صبوری مادر، سرزنشگری مادر |
| | ویژگی‌های همشیرها | حمایتگری خواهر، مرتب بودن برادر، باسوادی برادر، شوخ طبعی برادر |
| | ویژگی‌های بافت | بافت مذهبی خانواده، ، رابطهٔ هماهنگ والدین، عدم مصرف دخانیات در خانواده، عدم مشورت‌گری والدین با فرزند |
| منابع برون خانوادگی | ویژگی‌های افراد نزدیک | برون‌گرایی دوستان، عدم‌کنترل خشم همکار، ناپختگی و عدم بلوغ برخی اقوام |
| | ویژگی‌های افراد دور | مواجهه با افراد غیرمتعهد، آشنایی با افراد مذهبی در دانشگاه، نامناسب بودن رفتارهای همسر کارفرما |
| | ویژگی‌های شرکای عاطفی | شریک عاطفی قبلی غیرپاسخگو، باعرضه بودن شریک عاطفی قبلی، شریک عاطفی کنونی در دسترس |
| | ویژگی‌های خواستگاران | خواستگار غیرمذهبی، مغرور بودن خواستگار، عدم ثبات شغلی خواستگار، خواستگار وابسته به خانواده |
| آموزه‌های زندگی | آموزه‌های خانواده | آموزه‌های پدر درمورد کفویت، تأکید مادر بر ادب، تأکید خواهر بر عدم اهمیت ظاهر، تأکید خانواده بر نجابت |
| | آموزه‌های جامعه | تأکید جامعه بر نان‌آور بودن مرد، تأکید مردم به تحصیلات بالا، قبح مصرف دخانیات در جامعه |
| | آموزه‌های دینی و اخلاقی | حدیث پیامبر مبنی بر اهمیت ایمان، تأکید متون دینی بر رعایت حلال و حرام، تأکید دین بر اهمیت اخلاق |
| | آموزه‌های ادبیات | تأکید ادبیات بر عشق، ضرب‌المثل آب باریکه داشتن، توجه به جزئیات ظاهری شخصیت‌های رمان‌ها |
| | آموزه‌های علم | تأثیرپذیری از رشتهٔ تحصیلی، تأکید کارگاه‌های مشاوره بر اهمیت سلامت روان، تأکید مشاور بر بعضی از ملاک‌ها |
| | آموزه‌های رسانه‌های جمعی | مردان خوش‌پوش فضای مجازی، خانواده‌دوستی قهرمان فیلم‌ها، ویژگی‌های اخلاقی افراد مشهور |
| تجارب ادراک شده | تجارب سایرین | شنیدن تجربیات زندگی زن عمو، تماشای مشکلات رابطهٔ برادر و همسرش ، شنیدن عاشقانه‌های زندگی زوج‌ها |
| | تجارب زیسته | تجربه‌های تلخ اقتصادی دوران کودکی، تجربهٔ نابسامانی مالی، تجربهٔ شکست عاطفی، تجربهٔ عشق در رابطه‌ها |

### مضمون اول: منابع فردی

شرکت‌کنندگان در این پژوهش به وفور اشاره کردند که یکی از اساسی‌ترین منابع ملاک‌های انتخاب همسر، خود آن‌ها بوده‌اند. با واکاوی بیشتر مشخص شد که خود، مجموعه‌ای از ارزش‌ها، نیازها، علائق و تمایلات، آسیب‌پذیری‌ها و ویژگی‌هایی است که از منظر شرکت‌کنندگان به عنوان یک منبع بسیار مهم، عامل شکل‌گیری ملاک‌های انتخاب همسر است. خود، به عنوان یک مضمون می‌تواند «منابع فردی» نام‌گذاری شود تا نشانگر آن باشد که در جریان پژوهش و انجام مصاحبه، دختران توانسته‌اند نگاه عمیق‌تری به ابعاد فردی خود داشته باشند و کشف کنند که برخی از ملاک‌هایی که برای انتخاب همسر دارند، از این منابع فردی نشأت می‌گیرد.

### ارزش‌ها

ارزش‌ها به مثابهٔ یک خط مشی، زندگی فرد را جهت می‌دهند. آن‌ها به‌عنوان خطوط قرمز زندگی به راحتی نادیده گرفته نمی‌شوند و جهت‌دهندهٔ اغلب انتخاب‌های سرنوشت‌ساز از جمله انتخاب همسر هستند و ملاک‌های انتخاب همسر را ایجاد می‌کنند. هنگامه می‌گوید: «*تناسب تحصیلی*

*خیلی برام مهمه. کسی هم بهم نگفته‌ها ولی انگار پس ذهنم برام یه ارزشه چون به هرحال باعث دغدغه‌مندی میشه. یعنی بخوام دقیق‌تر بگم تحصیلات برام یه ارزش والا بیه».*

### نیازها

همهٔ انسان‌ها در طول عمر خود نیازهایی دارند که برای ارضای آن‌ها تلاش می‌کنند. بخشی از این نیازها در دل رابطه با همسر پاسخ داده می‌شود. بنابراین دختران براساس نیازهای خود همسری را انتخاب می‌کنند که بتواند پاسخگوی آن نیازها باشد. محدثه می‌گوید: *«اینکه اهل تفریح باشه خیلی برام مهمه. نیاز به تفریحم کلاً همیشه بالا بوده. می‌خوام که اونم این نیاز رو داشته باشه».*

### تمایلات و علائق

علائق و تمایلات جاذبه‌ای ایجاد می‌کنند تا انسان‌ها رفتارهای خود را براساس آن‌ها برنامه‌ریزی کنند. رفتار انتخاب همسر نیز از این قاعده مستثنی نیست. بنابراین علائق و تمایلات دختران می‌تواند در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر نقش داشته باشد. پریسا می‌گوید: *«من می‌خوام که اون به ادبیات و فیلم و این‌جور چیزها علاقه داشته باشه چون خودم هم خیلی به این چیزا علاقه دارم».*

### آسیب‌پذیری‌ها

امروزه بعضی از دختران اغلب می‌دانند که در زمینهٔ روابط بین فردی چه حساسیت‌ها، ناتوانایی‌ها، طرحواره‌ها و نقاط ضعفی دارند. آن‌ها می‌خواهند همسری همراه برگزینند، همسری که به وقت نتوانستن دیگری، می‌تواند و به هنگام در تله افتادنش، دست به نجات بلند می‌کند. بنابراین آسیب‌پذیری‌های دختران نقش مهمی در ملاک‌های انتخاب همسر دارد. زینب می‌گوید: *«من می‌دونم که طرحوارهٔ رهاشدگی دارم و می‌دونم اینکه انقدر برام مهمه که شوهر آینده‌م منو دوست داشته باشه از اینجا میاد ولی خب چیکار کنم باید منو خیلی دوست داشته باشه».*

### ویژگی‌های شخصیتی

انسان‌ها خودشان را با ویژگی‌های زیادی می‌شناسند که اغلب به وقت برشمردن آن‌ها از صفات مختلف استفاده می‌کنند. هنگامی که این ویژگی‌ها در برابر ویژگی‌های مشابه یا متضاد فرد دیگری قرار می‌گیرند، می‌توانند زمینه‌ساز پیوندی آرام یا متشنج باشند زیرا نیمی از هر رابطه‌ای از من و نیم دیگر از تو تشکیل شده است. بنابراین توجه به ویژگی‌های فردی به هنگام انتخاب همسر اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد. هدی می‌گوید: *«اینکه چقدر به من و رابطه اهمیت می‌ده خیلی مهمه برام. اینکه چقدر اهل ابرازگریه. چون من خودم ابرازگرم و این ویژگی رو در خودم می‌بینم که اهل حرف زدنم».*

### مضمون دوم: منابع درون‌خانوادگی

خانواده شامل پدر، مادر، همشیرها، ارتباطات و بافت حاکم بین آن‌ها را می‌شود. خانواده آنقدر در وجود افراد ریشه دوانیده است که هر کجای زندگی را بنگرند، ردی از آن می‌یابند. ردپای خانواده شاید بیش از همه در ازدواج اعضای آن نمایان شود. گاهی افراد چه توصیفشان از خانوده مثبت باشد چه منفی به دنبال تکرار آن هستند. تجربهٔ مجدد ویژگی‌های اعضای خانواده و بافت حاکم بر آن، تحت عنوان بازگشت به خانهٔ کودکی پدیده‌ای است که در میان افراد در آستانهٔ ازدواج رواج دارد. در مقابل ممکن است افراد، خانه را به گونه‌ای نامطلوب یادآوری کنند و به‌همین‌جهت به فکر فرار از آن یا اصلاح و تعدیل آن در ازدواجشان باشند. همچنین در هر خانواده‌ای، بافتی وجود دارد که شرایط آن خانواده و اعضایش را توصیف می‌کند. این بافت نیز می‌تواند بر ذهنیت و ملاک‌های افراد برای ازدواج نقش مهمی داشته باشد.

### ویژگی‌های پدر

برای بعضی از دختران، پدر یادآور عشقی کامل است که می‌خواهند در زندگی جدید خود او را در شمایل همسر داشته باشند. در مقابل بعضی از ویژگی‌های پدر برای دختران مطلوب نیست و آن‌ها در پی ازدواج با فردی هستند که در این ویژگی‌ها مخالف پدرشان باشد. در هر حال پدر نخستین مردی است که دختر با او زندگی می‌کند و در ارتباط با او واژهٔ مرد برایش تعریف می‌شود. این تعریف چه در قالب ویژگی‌های مثبت باشد چه منفی به عنوان یک منبع در ملاک‌های انتخاب همسر دختران مؤثر است. شیما می‌گوید: *«حداقل دوست دارم شبیه پدر خودم باشه در بعضی از چیزا مثلاً اخلاق مدار باشه، آدم درستی باشه. بابام این‌جوریه».*

### ویژگی‌های مادر

آغوش مادر آنقدر امنیت‌بخش است که برخی به دنبال تجربهٔ مجدد آن، این‌بار در میان بازوان مردی هستند که او را همسر می‌نامند. البته گاهی تصویر دختران از مادرشان زیبا و رؤیایی نیست و آن‌ها همسری بر خلاف این ویژگی‌ها می‌طلبند. هرچند مادر به سبب جنسیتش کمتر تداعی‌کنندهٔ

شوهر آینده است ولی به عنوان فردی که دختر با او ارتباط دیرینه‌ای دارد، می‌تواند در نقش یک منبع برای ملاک‌های انتخاب همسر در نظر گرفته شود. محدثه می‌گوید: *«این ملاک [صبوری] از مامانم میاد. مامانم خیلی صبوره. شاید از اونجایی که ویژگی صبوری مامانم رو دیدم خواستم که شوهرمم صبوره باشه».*

### ویژگی‌های همشیرها

اغلب دختران علاوه‌بر پدر و مادر، خواهر یا برادری نیز دارند که با آن‌ها مدتی را زندگی کرده و با ویژگی‌های آن‌ها آشنا شده‌اند. اگر دختران در چشمان برادرشان در ارتباط با دیگران برق محبت ببینند و از دستان خواهرشان گرمای حمایت بگیرند، همسری می‌خواهند که بامحبت و حمایتگر باشد. البته عکس این قضیه نیز احتمال دارد و ممکن است دختران به‌واسطهٔ ویژگی‌های نامطلوب خواهر و برادرشان، همسری را بپسندند که این ویژگی‌ها را نداشته باشد. بنابراین ویژگی‌های همشیرها می‌تواند یکی از منابع ملاک‌های انتخاب همسر باشند. مهسا می‌گوید: *«بخوام بگم که این ملاک [شوخ‌طبعی] اولین بار کجا مهم شد؛ خب می‌گم که از داداشم چون خیلی جاهایی که توی حرفاش داره صحبت می‌کنه، لحن شوخ و بامزه‌ای داره. خوشم میاد».*

### ویژگی‌های بافت

ارتباطات بین اعضای خانواده، شرایط و بافت حاکم بر خانواده با ویژگی‌های مختلفی توصیف می‌شود و بر انتخاب همسر اثر می‌گذارد. به‌عنوان نمونه دختران اولین بار مفهوم رابطهٔ زناشویی را با مشاهدهٔ والدینشان درک کرده‌اند و به هنگام انتخاب همسر آن را در ذهن دارند. همچنین آن‌ها از ارتباط با هر یک از والدینشان، احساسات مختلفی دریافت می‌کنند. این ارتباطات گاه با خط صمیمیت در ذهن دختران نقش می‌بندد و گاه جوهر عشق بر قلم آن خشکیده است. به‌علاوه دختران گوشه‌ای به نظارهٔ رفتارهای اعضای خانواده‌شان می‌نشینند و می‌دانند که خانوادهٔ آن‌ها چه شرایط و ویژگی‌هایی دارد. این ویژگی‌ها و شرایط خانواده عوامل مهمی در انتخاب همسر هستند. با توجه به آنچه مطرح شد، دختران براساس ویژگی‌های بافت خانواده، ملاک‌هایی برای همسر آیندهٔ خود در نظر می‌گیرند. زینب می‌گوید: *«من هیچ وقت حس دوست داشتنی بودن از مامان بابام نگرفتم. رابطهٔ اونا با من هیچ وقت خیلی صمیمانه نبود. اونجوری که من بخوام. فکر کنم مهم‌ترین منبع همین باشه».*

### مضمون سوم: منابع برون‌خانوادگی

برای هر انسانی علاوه‌بر اعضای خانواده، افراد دیگری نیز خارج از خانواده وجود دارند که به نوعی در زندگی او نقش ایفا می‌کنند. این افراد وسعت زیادی دارند و فامیل، دوستان، همکاران، هم‌خوابگاهی‌ها، هم‌کلاسی‌ها، معلم‌ها، اساتید و آشنایان دور را شامل می‌شوند. در این میان نمی‌توان از اهمیت شرکای عاطفی و خواستگاران چشم پوشید. همهٔ این افراد تحت عنوان منابع خارج از خانواده و اطرافیان گستردهٔ دختر در آستانهٔ ازدواج در شکل‌دهی به ملاک‌های همسرگزینی نقش دارند و یک مضمون را با نام «منابع برون‌خانوادگی» شکل داده‌اند.

### ویژگی‌های افراد نزدیک

هر فرد به جز والدین و همشیرها، اطرافیان و نزدیکان دیگری نیز دارد. این افراد نزدیک براساس نتایج به دست‌آمده از مصاحبه‌ها؛ اعضای فامیل، دوستان و همسرانشان، همکاران، اساتید و سایر آشنایان را شامل می‌شوند که ویژگی‌ها آن‌ها در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر مؤثر هستند. آیناز می‌گوید: *«من یه دوستی داشتم که خیلی باهم دوست بودیم. یه دورویی‌هایی داشت که واقعاً خیلی آزاردهنده بود. الان که بیشتر فکر می‌کنم شاید دوستم نقش داشته. این ویژگی دوستم که دورو بود».*

### ویژگی‌های افراد دور

بخشی از اطرافیان هر فرد، کسانی هستند که در شعاع دوری از او قرار گرفته‌اند. به این معنا که فرد آشنایی، رابطه و مصاحبت کمی با آن‌ها دارد. مصاحبه‌شوندگان اغلب به نام و نقش مشخصی برای این افراد اشاره نکردند و به‌صورت کلی از آن‌ها یاد نمودند. هر چند این افراد در دایرهٔ دوری نسبت به دختران در آستانهٔ ازدواج قرار دارند ولی ویژگی‌های آن‌ها می‌تواند بر ملاک‌های انتخاب همسر دختران اثر بگذارد. ریحانه می‌گوید: *«ببین یه فردی بود یه کاری با من داشت قرار بود توی دانشگاه همو ببینیم. بعد وقتی می‌خواستیم هماهنگ بشیم، به من می‌گفت نمی‌دونم رأس فلان ساعت، نمی‌دونم دقیقاً فلان جا باش و اینا و من اصلاً از ویژگی این آدم که انقدر مقرراتی بود خوشم نیومد. با اینکه اصلاً نسبت خاصی هم با من نداشت که حالا بخواد بره روی مخم ولی فهمیدم کلاً با مقرراتی‌ها نمی‌تونم ارتباط بگیرم».*

### ویژگی‌های شرکای عاطفی

یکی از مهم‌ترین منابع برون‌خانوادگی برای بعضی از دختران، پسری است که قبلاً با آن‌ها در رابطهٔ عاطفی بوده‌است یا اکنون با هم رابطه دارند. این نوع از روابط عاطفی از منظر مصاحبه‌شوندگان در انتخاب ملاک‌های ازدواج بسیار مؤثر است زیرا آن‌ها شریک عاطفی‌شان را همسری

بالقوه معرفی می‌کنند که نوعی رابطهٔ نزدیک و عاشقانه با هم دارند. بنابراین ویژگی‌های شرکای عاطفی می‌تواند به عنوان یک منبع در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر نقش داشته باشد. سحر می‌گوید: *«این ملاک از رابطهٔ قبلی اومده. اولویتش نبودم. خیلی این ویژگیش منو اذیت می‌کرد. نمی‌خوام واقعاً کسی که قراره شوهرم بشه این‌جوری باشه».*

## ویژگی‌های خواستگاران

برای برخی از دختران، خواستگار نخستین مردی است که شمایل همسر آینده را به خود می‌گیرد. به‌همین‌جهت خواستگاران کاملاً زیر ذره‌بین هستند و هر رفتار و خصلتشان می‌تواند سرآغاز توجه به این ویژگی‌ها در فرد دیگری باشد. بنابراین ویژگی‌های خواستگاران به عنوان یک منبع برون‌خانوادگی می‌تواند در شکل‌دهی به ملاک‌های انتخاب همسر نقش داشته باشد.کیمیا می‌گوید: *«یکی دیگه از خواستگارام رو احساس کردم که ممکنه اهل دود و دم باشه و جدیداً این ملاک هم از اونجا برام مهم شد که اهل دخانیات و اینا نباشه».*

## مضمون چهارم: آموزه‌های زندگی

یکی از منابع بسیار مهم برای ملاک‌های انتخاب همسر، آموزه‌هایی است که گاه به شکل تأکیدهای مکرر و مستقیم و گاه در قالب‌های نمادین و غیرمستقیم درمورد همسرگزینی به دختران داده می‌شود و آن‌ها را به سمت شکل‌دهی ملاک‌های خاصی هدایت می‌کند. البته همهٔ این آموزه‌ها درست و قابل اجرا نیست و در بعضی موارد به جای هدایت افراد به سمت انتخاب ملاک‌های مناسب، آن‌ها را گمراه می‌کند. در پژوهش حاضر، آموزه‌هایی که دختران دریافت می‌کنند به عنوان یک مضمون و منبع مجزا در نظر گرفته شد زیرا بسیار مورد توجه مصاحبه‌شوندگان بود. در واقع این مضمون بر خلاف سایر مضامین به ماهیت آموزشی منابع اشاره دارد.

### آموزه‌های خانواده

انسان‌ها درمورد انتخاب‌های سرنوشت‌سازی مانند ازدواج، از طرف اعضای خانواده و فامیل آموزه‌هایی دریافت می‌کنند. درواقع از منظر شرکت‌کنندگان، عنصر آموزشی و تأکیدی این موارد مهم‌تر از مراجعی است که آن‌ها را بیان می‌کنند. به‌همین‌جهت این آموزه‌ها به‌صورت جداگانه در قالب یک مقولهٔ مجزا با نام «آموزه‌های خانواده» ذیل مضمون «آموزه‌ها» قرار گرفت. ریحانه می‌گوید: *«اینجا نصیحت‌های اطرافیان و خانواده خیلی نقش داشته. از بچگی کل خانواده دائم روی اصالت تأکید می‌کردند. دیگه منم دیدم انقدر همه تأکید می‌کنند، برام مهم شد».*

### آموزه‌های جامعه

پدیده‌ها و رویدادهایی که در جامعه برای مردم به وقوع می پیوندد، می‌تواند اثر آموزشی برای آن‌ها به بار آورد. به عنوان نمونه پدیده‌ها و آسیب‌های رو به افزایش جامعه مانند طلاق، خیانت و اعتیاد، دختران را نگران و آگاه می‌کند تا در ازدواجشان معیارهای خاصی را در نظر بگیرند. به‌علاوه اکثریت مردم باورها و عقایدی دارند که بر ذهنیت دختران اثر می‌گذارد. در این میان از نقش کلیشه‌ها در انتخاب همسر نیز نمی‌توان چشم پوشید. به‌طور کلی تأثیری که جامعه و مردم بر ملاک‌های همسرگزینی دختران دارد، ممکن است برای بعضی از آن‌ها در نقش نوعی جبر اجتماعی ادراک‌شده عمل کند و برای عده‌ای نوعی عقیدهٔ جمعی درست به حساب آید. بنابراین آموزه‌هایی که دختران به صورت مستقیم یا غیرمستقیم از جامعه دریافت می‌کنند، می‌تواند منبع مهمی در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر باشد. ریحانه می‌گوید: *«توی جامعه ما مرد باید خرج خونه رو بده. این چیزیه که همیشه رایج بوده و هست. پس باید بتونه نان‌آور خونه باشه».*

### آموزه‌های دینی و اخلاقی

بعضی از مصاحبه‌شوندگان احادیث، روایات و متون دینی را مطالعه می‌کنند و نسبت به ویژگی‌های امامان و زندگی ایشان آگاه‌اند. حتی اگر دختران مطالعه‌ای دربارهٔ دین نداشته باشند، به نظر می‌رسد زندگی آن‌ها با آموزه‌های دینی پیوند خورده است و این آموزه‌ها به شکل ناخودآگاه می تواند بر ازدواج آن‌ها تأثیر بگذارد. بنابراین آموزه‌های دین به عنوان یکی از منابع ملاک‌های انتخاب همسر محسوب می‌شود. فرشته می‌گوید: *«البته این ملاک ریشه دینی داشته. اینکه امام‌های ما وضع مالی خوبی داشتند ولی این به دلیل باعرضه بودنشون بوده. اونا حلال و حروم رو رعایت می‌کردند».*

### آموزه‌های ادبیات

ادبیات با نهادینه کردن دیدگاه‌ها، باورها و تفکرات مختلف به‌صورت مستقیم یا به‌طور استعاره‌ای، آموزه‌هایی را به افراد منتقل می‌کند. به‌عنوان نمونه ضرب‌المثل‌ها، رمان‌ها، کتاب‌های ادبی، اشعار و داستان‌های عاشقانهٔ فارسی منبع غنی از اطلاعات مختلف هستند که بر جنبه‌های مختلف

زندگی دختران از جمله ملاک‌های انتخاب همسر اثر می‌گذارند. ریحانه می‌گوید: *«شاید مهم‌ترین منبعش ادبیات ما باشه که انقدر روی عشق تأکید می‌کنه. من خودم اهل ادبیات هستم ولی یکی هم نباشه، بالأخره تحت تأثیرش قرار می‌گیره.»*.

### آموزه‌های علم

اغلب جوانان در معرض آموزش‌های تخصصی در حوزه‌های مختلف قرار می‌گیرند که هرکدام به نوعی می‌تواند بر ذهنیت آن‌ها درمورد همسرگزینی نقش داشته باشد. مفاهیم بعضی از رشته‌های تحصیلی مانند روان‌شناسی و مشاوره به ازدواج مرتبط است و مورد توجه اغلب دختران قرار می‌گیرد. علاوه‌بر متون روان‌شناسانه سایر متون علمی نیز ممکن است از طریق ایجاد جهان‌بینی‌های خاص در افراد، بر آن‌ها در زمینهٔ انتخاب همسر اثر بگذارد. همچنین دختران از متخصصان حوزه‌های مرتبط با ازدواج نیز آموزه‌های مختلفی دریافت می‌کنند. بنابراین مفاهیم علمی از هر نوعی که باشند، نقش آموزشی در فرآیند همسرگزینی دختران دارند و به عنوان یکی از منابع ملاک‌های انتخاب همسر معرفی می‌شوند. نگار می‌گوید: *«کلاً اگر بخوام یه عامل مهم بگم که خیلی نقش داشته، رشته‌م بوده. من واقعاً از رشته‌م یاد گرفتم. مخصوصاً که رشته‌م روان‌شناسی هم هست طبیعیه که درمورد ازدواج و اینا اطلاعات زیادی بده»*.

### آموزه‌های رسانه‌های جمعی

امروزه جوانان بیش از پیش در معرض انواع رسانه‌های جمعی مانند فیلم، سریال، پویانمایی و فضای مجازی قرار دارند و تقریباً بخش قابل توجهی از زندگی خود را به استفاده از آن‌ها اختصاص می‌دهند. بنابراین قابل درک به نظر می‌رسد که رسانه‌های جمعی بر ذهنیت افراد در حوزه‌های مختلف تأثیر بگذارند. با توجه به اینکه رسانه‌های جمعی، زندگی انسان‌ها را در قالب‌های مختلف نمایش می‌دهند، بدیهی است که افراد از طریق مقایسه و الگوگیری به دنبال پیاده‌سازی مضمون‌های رسانه‌ای در زندگی خود باشند. شرکت‌کنندگان از رسانه‌ها به عنوان زندگی شبیه‌سازی‌شده یاد کردند. رسانه برای بعضی از آن‌ها آموزه‌های منفی درمورد ازدواج داشت و در نقش انذاردهنده عمل می‌کرد. در مقابل رسانه برای تعدادی از مصاحبه‌شوندگان از طریق به نمایش گذاشتن زندگی دیگران، امکان یادگیری مفاهیم زیادی را فراهم می‌کرد. بنابراین رسانه‌های جمعی برای دختران آموزه‌های مستقیم و غیرمستقیمی در پی داشت و می‌توانست به عنوان یکی از منابع ملاک‌های انتخاب همسر شناخته شود. پریسا می‌گوید: *«ببین من مردهایی که همیشه توی فیلم‌ها و اینستا و اینا می‌بینم خیلی خوش‌تیپند. کلاً یه سری بازیگرا هستند که من پیجاشون رو دنبال می‌کنم که واقعاً خیلی به خودشون می‌رسند. می‌دونم زندگی واقعی شاید این‌جوری نباشه‌ها ولی به هرحال ناخودآگاه اینا تأثیر می‌ذاره»*.

### مضمون پنجم: تجارب ادراک شده

انسان‌ها را نمی‌توان از تجربه‌هایشان جدا کرد. آن‌ها در گذر زندگی از معابر مختلفی عبور می‌کنند که هریک کوله‌باری از تجربه‌های تلخ و شیرین مختلف به همراه دارد. گاه انسان‌ها خودشان فراز و نشیب‌های زندگی را تجربه می‌کنند، گاه به دیدن و شنیدن تجربه‌های اطرافیان می‌نشینند. این تجربه‌ها آینهٔ تمام‌نمای زندگی خود و دیگران هستند، آنقدر شفاف که ادامهٔ راه را می‌توان در آن‌ها نظاره کرد. بنابراین آنچه افراد به طرق مختلف تجربه می‌کنند، در مرحلهٔ انتخاب همسر تأثیر می‌گذارد. به‌عبارتی اگر دختران در گذشته تجربه‌های مثبتی داشته‌اند، تمایل دارند همسری انتخاب کنند تا این تجربه‌ها را برای آن‌ها مجدداً فراهم کند. در مقابل اگر تجارب تلخی داشته‌اند، به دنبال همسری هستند که این تجربه‌ها را تکرار نکند. برای شرکت‌کنندگان در پژوهش حاضر، تجربه‌ها اهمیت بسیار زیادی در ازدواج و همسرگزینی داشت. آن‌ها تعداد زیادی از ملاک‌های همسر آیندهٔ خود را براساس تجربه‌هایشان شکل داده بودند. بنابراین تجارب به عنوان یک مضمون مجزا در نظر گرفته شد. هرچند این مضمون در ظاهر ممکن است با سایر مضامین هم‌پوشانی‌هایی داشته باشد. اما مصاحبه‌شوندگان بر عنصر تجربه و نقش آن در همسرگزینی تأکید زیادی داشتند و این تأکید باید در قالب یک مضمون و منبع جداگانه مورد توجه قرار می‌گرفت.

### تجارب سایرین

موارد تلخ و شیرین متعددی وجود دارد که انسان‌ها به طور شخصی تجربه نکرده‌اند بلکه صرفاً با دیدن و شنیدن زندگی دیگران از آن‌ها آگاه شده‌اند. هرچند این تجربه‌ها از طریق تماشای زندگی دیگران یا شنیدن خاطره‌ها، داستان‌ها، تعریف و تمجیدهای آن‌ها منتقل می‌شوند، نقش مهمی در تصمیم‌گیری‌های افراد درمورد انتخاب همسر دارند. کیمیا می‌گوید: *«خودمون درسته مشکل مالی نداشتیم ولی زندگی‌های زیادی رو دیدم که به خاطر مشکلات مالی از هم پاشیده شده. این شده برام تجربه که مادیات خیلی هم بی‌اهمیت نیست»*.

### تجارب زیسته

انسان‌ها چیزهای زیادی را شخصاً در زندگی تجربه می‌کنند. این تجارب گاه آنقدر مطلوب هستند که در شمایل تصاویری زیبا برای همیشه در ذهن نقش ببندند و گاه آنقدر زخم بر تن جای گذاشته‌اند که هیچ‌گاه رد آن‌ها از بین نرود. این تجربه‌های زیسته که از کودکی و در ارتباط با افراد

مختلف شکل گرفته‌اند بر انتخاب همسر افراد تأثیر می‌گذارند. مهسا می‌گوید: *«من تجربهٔ تنها موندن و طرد شدن رو داشتم. یکی از دوستام بود که به خاطر یکی دیگه خیلی به من اهمیت نداد. همین تجربه‌ها باعث شده که بخوام شوهرم حداقل متعهد باشه».*

## بحث

پژوهش حاضر با هدف مطالعهٔ منابع ملاک‌های انتخاب همسر در دختران در آستانهٔ ازدواج انجام شد. درنتیجهٔ کدگذاری و تحلیل مصاحبه‌ها، پنج مضمون شامل «منابع فردی»، «منابع درون‌خانوادگی»، «منابع برون‌خانوادگی»، «آموزه‌های زندگی» و «تجارب ادراک شده» به دست آمد که هریک نشان دهندهٔ منابع ملاک‌های انتخاب همسر بودند.

مضمون «منابع فردی» نشان می‌دهد که ابعاد مختلف فردی به‌عنوان یک منبع هسته‌ای در شکل‌دهی ملاک‌های انتخاب همسر نقش مهمی دارند. در گذشته انتخاب همسر اغلب با استناد به خانواده و ویژگی‌های آن صورت می‌گرفت (Rasinasiri, 2018). اما امروزه همراه با تغییر ساختار خانواده از گسترده به هسته‌ای، همسرگزینی نیز به‌عنوان مبنای تشکیل خانواده دچار تحول شده است. به گونه‌ای که توجه انسان‌ها به ابعاد فردی و آزادی عمل آن‌ها در انتخاب همسر افزایش یافته است. در نتیجه افراد با تکیه بر ابعاد مختلف خویش، ملاک‌هایی برای ازدواج مشخص می‌کنند. این یافته همسو با نتایج پژوهش پرکاش (Prakash, 2014) و یوتومو و همکاران (Utomo et al., 2016) است که به اهمیت یافتن نقش خود افراد علاوه بر خانواده در شکل‌گیری ملاک‌های انتخاب همسر اشاره می‌کند. همچنین این یافته با استناد به مفاهیم نظریهٔ نوسازی که به افزایش فردمحوری و ازدواج‌های با انتخاب آزاد تأکید می‌کند، قابل تبیین است (ShafaiiMoghaddam et al., 2015).

«ارزش‌ها» به‌عنوان یکی از مقوله‌ها و منابع ملاک‌های انتخاب همسر مشخص می‌کند چه کسی با چه ویژگی‌هایی برای همسری مناسب است (Delkhamoush, 2009). طبق نظریهٔ تصور از همسر آرمانی، ارزش‌ها به‌واسطهٔ ایجاد تصورات رؤیایی در افراد بر ملاک‌های انتخاب همسر تأثیر می‌گذارد (Selagi, 2010). این یافته که ارزش‌ها به‌عنوان یک منبع در انتخاب ملاک‌های ازدواج، نقش دارد همسو با نتایج پژوهش‌های جبرائیلی و همکاران (Jebraeily et al., 2013) و اموآزی و الحسان (Amuasi & Alhassan, 2022) است که رابطهٔ ارزش‌های افراد را با ملاک‌های همسرگزینی نشان می‌دهد. در پژوهش حاضر، ارزش‌های دختران باعث ایجاد خطوط قرمز و ملاک‌های مهمی برای ازدواج شده بود به‌گونه‌ای که چشم‌پوشی از آن‌ها غیرممکن به نظر می‌رسید. در واقع همانطور که تغییر ارزش‌ها به راحتی رخ نمی‌دهد، نمی‌توان ملاک‌های ایجاد شده توسط آن‌ها را نیز به سادگی نادیده گرفت . برای دختران علاوه بر ارزش‌ها، نیازها نیز نقش اساسی در شکل‌گیری ملاک‌های انتخاب همسر داشت. در تبیین این یافته می‌توان گفت همهٔ انسان‌ها از بدو تولد نیازهای مختلفی دارند. بسیاری از این نیازها به تنهایی ارضا نمی‌شوند و انسان‌ها خواهان دستیابی به افراد و محیط‌های مناسبی برای رفع نیازهایشان هستند. بنابراین آن‌ها همسری را انتخاب می‌کنند که بتواند پاسخگوی نیازهای آن‌ها باشد. در واقع می‌توان گفت انسان‌ها در فرآیند انتخاب همسر، بدنبال ارضای هر چه بیشتر و بهتر نیازهای خود هستند.

ظهور مقولهٔ «علائق و تمایلات» در پژوهش حاضر به عنوان یکی از منابع ملاک‌های انتخاب همسر با نتایج پژوهش آقاسی و فلاح مین‌باشی (Aghasi & FallahMinbashi, 2015) مبنی بر اهمیت نظر خود افراد درمورد ازدواج در کنار نظر خانواده همسو است. این پژوهش بیان می‌کند که بخشی از نظر افراد در مورد ازدواج، از علائق و تمایلات آن‌ها سرچشمه می‌گیرد. به عبارتی برخلاف گذشته که فردیت در جامعه مطرح نبود، امروزه با اهمیت یافتن نقش فرد در انتخاب همسر، علائق شخصی نیز در شکل‌گیری ملاک‌ها مؤثر واقع می‌شود (RasiNasiri, 2018). به طور کلی علائق و تمایلات نقش محوری در اغلب انتخاب‌های افراد دارد. آن‌ها حتی در انتخاب رشته تحصیلی و شغل، علائق و تمایلاتشان را در نظر می‌گیرند. بنابراین نقش علائق و تمایلات در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر قابل تبیین است.

«آسیب‌پذیری‌ها» به عنوان یک مقوله، دربرگیرندهٔ آسیب‌پذیری‌های مختلف دختران از جمله طرحواره‌های ناسازگار بود. طبق پژوهش‌ها انتخاب شریک عاطفی به نوعی تحت تأثیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه قرار دارد (Eken, 2017). طرحواره‌ها نقش خود را در فرآیند همسرگزینی با ایجاد افکار الزام‌آور در مورد انتخاب همسر ایفا می‌کنند (Razavi et al., 2010). به گونه‌ای که افراد با شکل‌دهی ملاک‌های خاصی برای همسر آیندهٔ خود به دنبال تداوم طرحواره‌ها یا یا جبران آن‌ها هستند (Jafari, 2015). این یافته همسو با نتایج پژوهش دوزواش و همکاران (Dozois et l., 2009) است که به رابطهٔ طرحواره‌های ناسازگار اولیه و معیارهای همسرگزینی اشاره کرده‌اند. علاوه بر طرحواره‌ها، آسیب‌پذیری‌های دیگری مانند ناتوانی‌های مصاحبه‌شوندگان در بعضی زمینه‌ها باعث شده بود آن‌ها به دنبال همسری در قطب مخالف خود در این زمینه‌ها باشند. در واقع آن‌ها معتقد بودند لازم است با همسری ازدواج کنند که ضعف‌ها و ناتوانی‌های آنان را جبران کند. بنابراین نیاز افراد به الزام برای برطرف کردن آسیب‌پذیری‌هایشان سبب می‌شود این مقوله نیز به عنوان یکی از منابع ملاک‌های انتخاب همسر رخ نماید. این یافته براساس نظریهٔ نیازهای مکمل نیز تبیین می‌شود. براساس این نظریه، افراد تمایل به انتخاب همسری با ویژگی‌های مکمل خود دارند تا بتوانند نقاط ضعف خود را جبران کنند (Sarokhani, 2022).

«ویژگی‌های شخصیتی»، به‌عنوان یکی از منابع ملاک‌های انتخاب همسر شامل ویژگی‌های شخصیتی، صفات، شرایط و تصوری است که دختران از خودشان دارند و براساس آن‌ها ملاک‌هایی برای ازدواج مشخص می‌کنند. ویژگی‌های شخصیتی زمینه ساز رفتارهای افراد ( RahimiAhmadabadi et al., 2022) به ویژه رفتار انتخاب همسر می‌شود. بنابراین به صورت کلی هر فردی با توجه به ویژگی‌های منحصر به فرد خود، نوع خاصی از رابطه عاطفی را طلب می‌کند (Claxton et al., 2011) و براساس آن معیارهای مشخصی را برای ازدواج در نظر می‌گیرد. این یافته با نتایج پژوهش شاهی (Shahi, 2019) مبنی بر اهمیت عوامل شخصیتی به عنوان یکی از پیشایندهای شکل‌گیری معیارهای ازدواج همسو است.

در راستای مضمون «منابع درون‌خانوادگی» می‌توان گفت که بعضی از دختران در جریان انتخاب همسر به دنبال بازگشت به خانهٔ کودکی به معنای تمایل به تکرار ویژگی‌های اعضای خانوادهٔ خود و بافت حاکم بر آن هستند. به همین جهت همسری مشابه با خانوادهٔ خویش انتخاب می‌کنند. در مقابل، پدیدهٔ فرار از خانهٔ کودکی مطرح می‌شود که براساس آن، افراد به دنبال همسری هستند که متفاوت با خانوادهٔ آن‌ها باشد. حالت سومی نیز وجود دارد که نشان می‌دهد افراد خواهان همسری مطابق با خانوادهٔ خود هستند اما با هدف تعدیل و اصلاح آن‌چه در اعضای خانواده و همسرشان وجود دارد (Mirmohammadsadeghi, 2021). ویژگی‌های پدر و مادر تحت عنوان مقوله‌های «ویژگی‌های پدر» و «ویژگی‌های مادر» اهمیت زیادی در شکل‌دهی ملاک‌های انتخاب همسر دارد. پدر و مادر مهم‌ترین و نزدیک‌ترین افراد زندگی هر انسانی هستند که از ابتدای تولد با او همراه بوده‌اند. درواقع پدر و مادر به مثابهٔ یک الگو و نقشهٔ راه برای فرزندانشان در نظر گرفته می‌شوند. ویژگی‌های این الگو و نقشه باعث ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر می‌شود. در این راستا می‌توان به مفاهیم نظریهٔ ایماگو اشاره کرد که براساس آن افراد از کودکی تصاویری را از ویژگی‌های پدر و مادر خود شکل می‌دهند. آن‌ها به وقت ازدواج بر پایهٔ این تصاویر، همسری را انتخاب می‌کنند که شبیه به والدینشان باشد (Sadeghi, 2018 ;Gehlert et al., 2017).

یکی از مفاهیم مقولهٔ «ویژگی‌های بافت» روابطی است که بین دختر در آستانهٔ ازدواج با اعضای خانواده وجود دارد. طبق نظر جانسون (Johnson, 2017) روابطی که فرد با والدین خود دارد، نگرش‌های او را در مورد ازدواج شکل می‌دهد. همین نگرش‌ها می‌تواند در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر دخیل باشد. این یافته مطابق با نتایج پژوهش صادقی (Sadeghi, 2018) است که بیان می‌کند روابط افراد با والدینشان بر ملاک‌های انتخاب همسر آن‌ها تأثیر دارد. همچنین رابطهٔ پدر و مادر با هم به‌عنوان اولین رابطهٔ زناشویی که افراد شاهد آن هستند در انتخاب معیارهای آن‌ها دخیل است. این یافته همسو با نتایج پژوهش هائودونگ (Haodong, 2024) است. در این پژوهش اشاره می‌شود که رابطهٔ والدین باعث ایجاد انتظارات و ملاک‌های خاصی در فرزندان برای ازدواج و انتخاب همسر می‌شود. به‌علاوه بارها شنیده‌ایم که بسیاری از رفتارها و عملکردهای افراد متأثر از بافتی است که در آن قرار گرفته‌اند. در نتیجه اینکه بافت خانوادگی افراد در ایجاد معیارهای انتخاب همسر آن‌ها نقش داشته باشد، قابل تبیین به نظر می‌رسد. به عنوان نمونه دختران در پژوهش حاضر تأکید کردند که در یک خانواده و بافت مذهبی بزرگ شده‌اند. آن‌ها خواهان تکرار این بافت در زندگی زناشویی آیندهٔ خود بودند. لذا ملاک مذهبی بودن را برای همسر خود در نظر داشتند.

با توجه به آنچه گفته شد، خانهٔ کودکی به‌عنوان یک منبع، نقش تأثیرگذاری در شکل‌دهی ملاک‌های انتخاب همسر دارد. این یافته همسو با نتایج پژوهش یو و هرتاگ (Yu & Hertog, 2018) است که در آن به تأثیر شرایط و ویژگی‌های خانواده در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر اشاره شده است. البته این یافته با نتایج پژوهش جعفریان و لبافی (Jafarian & Labafi, 2019) و بروجردی علوی و شمسی (BoroujerdiAlavi & Shamsi, 2015) که بر کاهش نقش خانواده در تعیین معیارهای همسرگزینی افراد تأکید دارند، همسو نیست. در تبیین این عدم مطابقت باید اشاره کرد که گرچه ساختار خانواده‌ها و الگوهای همسرگزینی تغییر کرده است اما خانواده هنوز به‌عنوان اولین نهادی که افراد در آن ارتباطات بین‌فردی شکل می‌دهند، نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری شخصیت، خواسته‌ها و علائق آن‌ها دارد (Sarokhani, 2022 ;Yaghoubirad, 2014).

مضمون «منابع برون‌خانوادگی» نشانگر نقش ویژگی‌های آشنایان نزدیک و دور، شرکای عاطفی و خواستگاران در انتخاب همسر است. نقش مقوله‌های «ویژگی‌های افراد نزدیک» و «ویژگی‌های افراد دور» در شکل‌دهی ملاک‌های انتخاب همسر، براساس مفهوم جامعه‌پذیری (Socialization) قابل تبیین است. جامعه‌پذیری به معنای انتقال ارزش‌ها، هنجارها و دیگر عناصر اجتماعی و فرهنگی به‌صورت الگوهای رفتاری از گروه‌ها و محیط پیرامون به افراد است. به عبارتی انسان‌ها در فرآیند جامعه‌پذیری، نقش‌های جدید و شیوه‌های رفتاری متفاوتی را می‌آموزند. خانواده به‌عنوان اولین نهاد جمعی در جامعه‌پذیری اعضای خود نقش مهمی دارد اما همزمان با افزایش سن، نهادهای جمعی دیگری مانند دوستان، گروه همسالان و همکاران نیز در جامعه‌پذیری افراد دخیل می‌شوند (Sabouri Kashani, 2021) و الگوهای رفتاری مختلفی از جمله رفتار انتخاب همسر را منتقل می‌کنند. در واقع اثرپذیری انسان‌ها از اطرافیان خود زیاد است. به این معنا که هر فردی می‌تواند به عنوان یک الگو، ویژگی‌های مثبت و منفی قابل توجهی داشته باشد. دختران نیز با توجه به این ویژگی‌ها، می‌توانند ملاک‌های انتخاب همسر خود را در نظر بگیرند.

همان‌طور که گفته شد، شرکای عاطفی نیز جزء منابع مهم در تعیین معیارهای ازدواج هستند. تعدادی از جوانان، رابطه با شریک عاطفی را از همان ابتدا با هدف شناسایی ملاک‌های مهم در انتخاب همسر، برقرار می‌کنند. روابط پیش از ازدواج با جنس مخالف به رابطهٔ زناشویی واقعی شباهت‌هایی دارد و علی‌رغم آسیب‌هایی که می‌تواند داشته‌باشد، فرصت تجربهٔ ارتباط با جنس مخالف را به‌صورت آزمایشی قبل از ازدواج فراهم می‌کند. بنابراین شرکای عاطفی می‌توانند به‌عنوان نمونه‌ای از یک شوهر نقش مهمی در شکل‌گیری ملاک‌های انتخاب همسر داشته باشند. این

یافته همسو با نتایج پژوهش عیسی نژاد و هوشمند (Isanejad & Hoshmand, 2020) و حبیبی و همکاران (Habibi et al., 2018) است که رابطه با شریک عاطفی را در انتخاب ملاک‌های ازدواج مؤثر می‌داند. در همین راستا خواستگار نیز به عنوان مردی که در شمایل همسر آینده با دختر در آستانهٔ ازدواج ارتباط برقرار می‌کند، می‌تواند به‌عنوان یک فرد مؤثر شناخته شود. امروزه نظرات و ویژگی‌های دختر و پسر در فرآیند خواستگاری محوریت بیشتری یافته است. بنابراین اکنون خواستگاری در ایجاد شناخت افراد نسبت به ازدواج و همسرگزینی نقش دارد (Koohestani, 2018).

مضمون «آموزه‌های زندگی» که شامل آموزه‌های مختلف است به خوبی نشان می‌دهد که چگونه یک منبع می‌تواند نقش آموزشی در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر داشته باشد. در پژوهش دربان و همکاران (Darban et al., 2017) اشاره شده است که خانواده، دین، فرهنگ، جامعه و رسانه‌های جمعی با تأکیدی که نسبت به اهمیت بعضی از ویژگی‌ها دارند، ملاک‌هایی را برای ازدواج جوانان ایجاد می‌کنند. به عنوان نمونه خانواده ارزش‌ها، باورها و نگرش‌های خود نسبت به ازدواج و انتخاب همسر را از طریق آموزه‌های مختلف به فرزندان منتقل می‌کند (KhojastehMehr, 2016) و افراد براساس این آموزه‌ها، نسبت به ازدواج، آمادگی‌ها و ملزومات آن آگاه می‌شوند (Barr & Simons, 2016). این یافته در راستای نتایج پژوهش نانکینری (Nongkynrih, 2016)، یعقوبی‌دوست و همکاران (YaghoubiDoust, 2015) و ژو و همکاران (Zhou et al., 2022) است که بر اهمیت نظرات و تأکیدهای خانواده در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر اشاره می‌کنند. در واقع دختران حتی از سنین کودکی در موقعیت‌های مختلف از اعضای خانوادهٔ خود نصیحت‌ها و تأکیدات مختلفی در زمینهٔ ازدواج می‌شنوند. آموزه‌های خانواده به مرور زمان باعث می‌شود دختران ملاک‌های خاصی را برای همسر آیندهٔ خود در نظر بگیرند.

انتخاب همسر تحت تأثیر جامعه و آموزه‌هایی نیز است که از طریق آن به افراد منتقل می‌شود (Guo et al., 2017). به عنوان نمونه امروزه شرایط اقتصادی حاکم بر جامعه به گونه‌ای است که جوانان با تأکید دیگران در مورد ضرورت سطح اقتصادی مناسب مواجه می‌شوند و در اثر همین آموزه‌ها معیارهایی مانند شغل و درآمد خوب داشتن را برای همسر آیندهٔ خود درنظر می‌گیرند. به‌علاوه جامعه با انتقال ارزش‌های رایج در مورد ازدواج به افراد، باعث اهمیت این ارزش‌ها برای آن‌ها و ایجاد معیارهای همسرگزینی می‌شود. این یافته همسو با نتایج پژوهش جبرائیلی و همکاران (Jebraeily et al., 2013) و بلر و مدیگن (Blair & Madigan, 2019) مبنی بر نقش ارزش‌های فرهنگی جامعه در شکل‌دهی ملاک‌های انتخاب همسر است. ارزش‌های دینی نیز تحت عنوان «آموزه‌های دینی و اخلاقی»، از راه نشان دادن الگوهای ازدواج مناسب، بر ذهنیت افراد در مورد ملاک‌های انتخاب همسر تأثیر دارد (ShafaiiMoghaddam, 2015). در واقع دین بخش مهمی از زندگی بسیاری از افراد است. آن‌ها از کودکی با مفاهیم دینی آشنا می‌شوند. این مفاهیم در زمینهٔ همسرگزینی، آموزه‌هایی دارند که مورد توجه افراد قرار می‌گیرد.

در راستای نقش«آموزه‌های ادبیات» در تعیین ملاک‌های همسرگزینی، خانجانی وشکی (KhanjaniVeshki, 2012) به اهمیت مفاهیم مرتبط با ازدواج و مهارت‌های آن در گلستان و بوستان سعدی اشاره می‌کند و این آثار ادبی را منبعی غنی از آموزه‌های مربوط به ازدواج می‌داند. همچنین ادبیات عامه مانند ضرب‌المثل‌ها نیز در به تصویر کشیدن ازدواج و چگونگی آن نقش دارد. چراغی و ابراهیمی (Cheraghi & Ebrahimi, 2020) در پژوهش خود، با بیان کردن معیارهای مطلوبی که ضرب‌المثل ها برای ازدواج مشخص می‌کنند، تلویحاً به نقش ضرب‌المثل‌ها در شکل‌دهی ملاک‌های انتخاب همسر اشاره کردند. درواقع ادبیات، کتب و رمان‌های فارسی و غیرفارسی در زندگی افراد حضور دارند. به گونه‌ای که افراد با اتفاقات و شخصیت‌های داستانی زندگی می‌کنند. در نتیجه اینکه ادبیات بتواند به عنوان یک منبع آموزه‌هایی برای انتخاب همسر داشته باشد، قابل تبیین به نظر می‌رسد.

مصاحبه‌شوندگان در پژوهش حاضر به وفور بر جایگاه علم در نقش «آموزه‌های علم» در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر تأکید کردند. در واقع علم، اطلاعات معتبر و درستی درمورد ازدواج و انتخاب همسر ارائه می‌کند و از این طریق به آگاهی افراد نسبت به عوامل و معیارهای ازدواج موفق می‌افزاید. بخشی از این آموزه‌های علمی از طریق مفاهیم روان‌شناسانه منتقل می‌شوند. مصاحبه‌شوندگان در پژوهش حاضر معتقد بودند علم روان‌شناسی و مشاوره نقش مهمی در فرآیند ازدواج دارد و می‌تواند چگونگی انتخاب همسر را مشخص کند. این یافته همسو با نتایج پژوهش شهرابی فراهانی و همکاران (ShahrabiFarahani et al., 2020) که بر اهمیت نقش مشاورین، متخصصان و کارگاه‌های آموزشی در افزایش آگاهی نسبت به ملاک‌های ازدواج تأکید می‌کنند. همچنین در پژوهش رید فیتزکی و همکاران (Reed-fitzke et al., 2019) نیز به نقش مشاوره‌های پیش از ازدواج در تغییر و اصلاح ملاک‌های انتخاب همسر اشاره شده است.

رسانه‌ها تحت عنوان مقولهٔ «آموزه‌های رسانه‌های جمعی» اخیراً جایگاه ویژه‌ای بین همهٔ اقشار جامعه به خصوص جوانان پیدا کرده‌اند. براساس نظریهٔ برجسته‌سازی (Agenda setting) ، رسانه‌های جمعی بر شناخت، نگرش‌ها و ارزش‌های افراد نسبت به جهان اجتماعی تأثیر می‌گذارند و با برجسته‌کردن اهمیت بعضی از مسائل، اولویت‌های ذهنی آن‌ها را شکل می‌دهند (Aruguete, 2017). بنابراین رسانه‌های جمعی می‌توانند از طریق تعیین اولویت‌های مهم برای جوانان در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر نقش داشته باشند. به عنوان نمونه فضای مجازی نقش مهمی در تبلیغ اهمیت ملاک ظاهری برای ازدواج ایفا می‌کند (Darban et al., 2017; Noarati et al., 2023). این یافته با نتایج پژوهش بروجردی علوی و شمسی (BoroujerdiAlavi & Shamsi, 2015) و اکبری (Akbari, 2020) مبنی بر تأثیرگذاری رسانه‌های جمعی بر معیارهای همسرگزینی،

مطابقت دارد. در واقع مصاحبه‌شوندگان تأکید داشتند که بخش مهمی از زندگی خود را با استفاده از رسانه‌های جمعی می‌گذرانند. رسانه‌ها نیز با نمایش زندگی افراد مختلف از جمله بازیگران و سایر فعالان مجازی، بر ذهنیت آن‌ها تأثیر گذاشته‌اند. بنابراین رسانه‌های جمعی به زعم مصاحبه‌شوندگان زندگی شبیه‌سازی شده بودند و می‌توانستند آموزه‌های مستقیم و غیرمستقیمی در حیطهٔ ازدواج داشته باشند.

مضمون «تجارب ادراک شده» نشان دهندهٔ تأکید مصاحبه‌شوندگان بر مفهوم تجربه است. در واقع عنصر تجربه این مضمون را از سایر مضامین متمایز می‌کند. به این معنا که تجربه‌های مختلف صرف نظر از ویژگی‌های خود و اطرافیان، یکی از تأثیرگذارترین منابع در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر هستند. درواقع بعضی از معیارهای انتخاب همسر بر پایهٔ تجربه‌هایی که فرد در بافت خانواده و جامعه کسب کرده است، ایجاد می‌شود (Gardner et al., 2011). همچنین تجربیاتی وجود دارد که فرد در ارتباط با شرکای عاطفی و خواستگاران در طی قرار ملاقات با آن‌ها به دست می‌آورد. این تجربیات بر آمادگی‌های فرد برای ازدواج تأثیر می‌گذارد (KhojastehMehr et al., 2016). بنابراین تجارب زیستهٔ افراد در ارتباط با اطرافیان آنقدر برجسته و مهم است که به یاد می‌ماند و باعث ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر می‌شود. در مقابل گاهی افراد از تجارب زندگی و ازدواج دیگران برای شکل‌دهی به ملاک‌های همسرگزینی خود الگوگیری می‌کنند. به این معنا که این تجارب شخصاً زیست نشده بلکه از دیگران منتقل شده‌اند. همین تجارب نیز می‌توانند در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر نقش داشته باشند. این یافته همسو با نتایج پژوهش بلر و مدیگن (Blair & Madigan, 2019) و شفایی‌مقدم و همکاران (ShafaiiMoghaddam et al., 2015) مبنی بر تأثیرپذیری جوانان از ازدواج و زندگی مشترک دیگران است. در این راستا نظریهٔ یادگیری اجتماعی بندورا توضیح می‌دهد که گرچه افراد از طریق تجارب شخصی یاد می‌گیرند و رفتار می‌کنند اما بخش بزرگی از رفتارهای افراد بر پایهٔ الگوگیری از دیگران با مشاهدهٔ رفتار و زندگی آن‌ها رخ می‌دهد (Behzadi & Mahmoudi, 2018). بنابراین افراد بخشی از تجارب خود را به واسطهٔ شنیدن و دیدن رویدادهایی که برای دیگران پیش آمده‌است، کسب می‌کنند. این تجارب الگوهای رفتاری خاصی را برای افراد ایجاد می‌کند. به‌عبارتی آن‌ها با توجه به تجارب سایرین به گونه‌ای رفتار و انتخاب می‌کنند که از خطاها و آسیب‌های احتمالی مختلف پیشگیری نمایند (Akbari, 2020).

## نتیجه‌گیری

باتوجه به آنچه گفته شد می‌توان نتیجه گرفت که منابع متعددی در تعیین معیارهای همسرگزینی نقش دارند. این منابع محدود به زمان، مکان و فرد مشخصی نیستند. به این معنا که تمام طول زندگی فرد از تولد تا زمان ازدواج؛ نهادهای اجتماعی، فرهنگی و خانوادگی؛ اعضای خانواده، آشنایان دور و نزدیک و خود فرد را شامل می‌شوند. همچنین همهٔ منابع ملاک‌های انتخاب همسر به ایجاد و ترویج ملاک‌های یکسانی نمی‌پردازند، هرچند ممکن است شباهت‌هایی در معیارهای معرفی‌شده توسط آن‌ها وجود داشته باشد. همچنین این منابع لزوماً نقش مثبتی در ایجاد ملاک‌ها ندارند و احتمال دارد تعدادی از آن‌ها، ملاک‌های نامناسب، غیرواقع‌بینانه و غیرقابل حصول را برای دختران ایجاد کنند. آنچه ذکر شد نشان از وسعت و تنوع منابع ملاک‌های انتخاب همسر نزد دختران در آستانهٔ ازدواج دارد. لازم به ذکر است که مصاحبه‌شوندگان نسبت به تمامی منابع آگاه نبودند. به این معنا که تعدادی از منابع به‌صورت ناخودآگاه بر ذهنیت افراد درمورد ازدواج و معیارهای همسرگزینی اثر گذاشته بودند و دختران احتمالاً برای اولین بار در فرآیند مصاحبه به هنگام پاسخ به سؤالات نسبت به نقش این منابع آگاه شدند. بنابراین ضروری به نظر می‌رسد که منابع ملاک‌های انتخاب همسر توسط خود افراد یا به کمک مشاوران پیش از ازدواج عمیقاً شناسایی و بررسی شوند تا خودشناسی و آگاهی افراد در این زمینه افزایش یابد.

با توجه به اینکه پژوهش‌ها حاضر صرفاً بر روی گروه محدودی از دختران در آستانهٔ ازدواج انجام شد پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های مشابهی بر روی جمعیت پسران نیز انجام شود. بافت فرهنگ و جامعه نیز عامل مؤثری در ایجاد ملاک‌های انتخاب همسر است، بنابراین پیشنهاد می‌شود در سایر شهرها نیز پژوهشی مشابه با هدف مقایسه انجام شود. همچنین با توجه به اینکه نسل جوان امروز تحت عنوان نسل زد (Generation Z) تفاوت‌های زیادی در مقایسه با سایر نسل‌ها دارد (Jayatissa, 2023) و در زمینهٔ ازدواج جوانان نیز نیازمند آینده‌پژوهی هستیم، پیشنهاد می‌شود مطالعه‌ای با موضوع مشابه مشخصاً بر روی این نسل صورت گیرد. با توجه به تنوع منابع ملاک‌های انتخاب همسر ضرروی به نظر می‌رسد که نقش هریک از آن‌ها در ایجاد ملاک‌های مناسب و نامناسب بررسی شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود پژوهشی با هدف شناخت منابع مفید و غیرمفید انجام شود. در ادامه پیشنهاد می‌شود متخصصان حوزهٔ ازدواج در فرآیند جلسات مشاورهٔ خود علاوه‌بر شناسایی ملاک‌های انتخاب همسر، به شناخت منابع ایجادکنندهٔ این ملاک‌ها نیز بپردازند تا این جلسات با آگاهی بیشتری انجام شوند. همچنین باتوجه به اینکه شناسایی منابع ملاک‌های انتخاب همسر به افزایش خودآگاهی افراد کمک می‌کند، پیشنهاد می‌شود کتاب‌ها و منابعی با هدف کمک به جوانان برای آگاهی از منابع ملاک‌های انتخاب همسر نوشته شود.

## ملاحظات اخلاقی پژوهش

برای انجام این پژوهش به منظور رعایت مسائل اخلاقی، کد اخلاق با شناسهٔ IR.UI.REC.1401.114 از کمیتهٔ اخلاق دانشگاه اصفهان دریافت شد. توضیحاتی دربارهٔ اهداف و شرایط پژوهش به شرکت‌کنندگان ارائه گردید و رضایت آن‌ها برای انجام مصاحبه و ضبط صدا کسب شد.

همچنین در راستای تعهد به محرمانه نگه داشتن اطلاعات مصاحبه‌شوندگان، برای آن‌ها نام مستعار در نظر گرفته شد. به علاوه شرکت‌کنندگان حق انصراف از مشارکت در پژوهش را داشتند و نسبت به این حق آگاه بودند. در نهایت تلاش مداوم صورت گرفت تا این پژوهش به صورت علمی و با اجتناب از هرگونه سوگیری انجام شود.


## حمایت مالی

این مقاله تحت حمایت سازمان یا شخص خاصی نبوده است.


## تعارض منافع

یافته‌های این پژوهش هیچ‌گونه تضاد با منافع شخصی و سازمانی ندارد

## سهم نویسندگان

این مقاله مستخرج از پایان نامهٔ کارشناسی ارشد نویسندهٔ اول به راهنمایی نویسندهٔ دوم و تحت مشاورهٔ نویسندهٔ سوم است.


## سپاسگزاری

از شرکت‌کنندگان عزیزی که بی چشم‌داشت در به سرانجام رسیدن این پژوهش همراهی کردند، قدردانی می‌شود.


## Reference


Abbas, E., & Ferdoos, A. (2022). Uncovering the preferences of highly qualified women during spouse selection from District Skardu – Gilgit Baltistan Pakistan, *Pakistan Journal of Humanities and Social Sciences*, 10(2), 613-625. http://dx.doi.org/10.52131/pjhss.2022.1002.0225

Abdullah, H. S., Li, L. P., & David, A. P. V. (2011). Gender differences in mate selection criteria among Malaysian undergraduatestudents. *Sarjana*, 26(2), 33-50. https://ejournal.um.edu.my/index.php/SARJANA/article/view/10465/7429

Aghasi, M., & FallahMinbashi, F. (2015). The attitudes of iranian youth towards marriage, marriage partner selection and forming a family. *Women Studies*, 6(0), 1-21. (Persian)

Akbari, B. (2020). *How the criteria to select a spouse are formed in the individuals, who are about to get married. (*Master's Dissertation, Family Counseling, Allameh Tabataba'I University). (Persian)

Akbari, B., Farahbakhsh, K., & Naimi, E. (2022). Factors affecting formation of spouse selection criteria among educated young people in Ilam| A grounded theory. *Scientific Journal of The Women and Families Cultural-Educational*. 17(60), 83-107. (Persian)

Alavi, M., Alahdad, R., & Shafeq, S. M. (2014). Mate selection criteria among postgraduate students in Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 5075-5080. http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1076

Amuasi, G. K., & Alhassan, E. (2022). Spousal Selection for Marriage by Tertiary Students in Wa Municipality of Ghana: Internal Factors in Perspective. *European Journal of Development Studies*, 2(2), 31–41. https://doi.org/10.24018/ejdevelop.2022.2.2.74

Apostu, I. (2022). Attraction and Decision in Choosing a Spouse. *Eastern-European Journal of Medical Humanities and Bioethics*, 5(1), 57-66. https://doi.org/10.18662/eejmhb/5.1/33

Aruguete, N. (2017). The agenda setting hypothesis in the new Social Media environment. *Comunicación y Sociedad*, 28, 35-58. http://dx.doi.org/10.32870/cys.v0i28.2929

Barr, A. B., & Simons, R. L. (2016). Marital beliefs among African American emerging adults: The roles of community context, family background, and relationship experiences. *Journal of Family Issues*, 37, 1-31. http://dx.doi.org/10.1177/0192513X16644640

Behzadi, H., & Mahmoudi, H. (2018). Investigating the role of observational learning on the reading status of high school male students based on Bandura's social cognitive theory. *Library and Information Sciences*, *21*(1), 25-54. (Persian) https://doi.org/10.30481/lis.2018.49751

Bijari, H., Sepehri Shamloo, Z., Mahram, B., & Sadeghi, M. S. (2020). Spouse selection criteria through the perspective of satisfied individuals with marriage during their engagement period: A qualitative study. *Ferdowsi University of Mashhad Journal of Social Sciences*, 16(2), 41-76. (Persian) https://doi.org/10.22067/jss.v16i1.78748

Blair, S. L., & Madigan, T. J. (2019). Dating, marriage, and parental approval: An examination of young adults in China. *Social Science Quarterly*, 100(6), 2351-2368. http://dx.doi.org/10.1111/ssqu.12718

BoroujerdiAlavi, M., Shamsi, A. (2015). The role of satellite TV channels in changing the image of marriage in the youth of tehran. *Strategic Studies of public policy*, *6*(19), 263-287. (Persian)

Boyce, C. J., Wood, A. M., & Ferguson, E. (2016). For better or for worse: The moderating effects of personality on the marriage-life satisfaction link. *Personality and Individual Differences*, 97, 61-66. http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2016.03.005

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-110. http://dx.doi.org/10.1191/1478088706qp063oa

Braun, V., Clarke, V. & Hayfield, N. (2015). *Thematic analysis*, in J.A. Smith (ed), Qualitative psychology: a practical guide to research method. London: Sage.

Bredow, C. A., & Hames, N. (2019). Steadfast standards or fluctuating fancies? Stability and change in people's mate criteria over 27 months. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 45(5), 671–687. https://doi.org/10.1177/0146167218794643

Buss, D. (2007). The evolution of human mating. *Acta Psychologica Sinica*, 39(3), 502-512.

Chen, R., & Austin, J. P. (2016). The Effect of External Influences on Mate Selection Necessity Traits: Cross-Cultural Comparisons of Chinese and American Men and Women. *Marriage & Family Review*, 53(3), 246–261. https://doi.org/10.1080/01494929.2016.1157562

Chen, R., Austin, J. P., Miller, J. K., & Piercy, F. P. (2015). Chinese and American Individuals' Mate Selection Criteria: Updates, Modifications, and Extensions. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 46(1), 101-118. https://doi.org/10.1177/0022022114551793

Cheraghi, M., & Ebrahimi, M. (2020). Iranian's assumptions and standards about marriage and marital relationships: Qualitative analysis of Iranian proverbs. *Journal of Family Research*, *16*(3), 294-314. (Persian)

Claxton, A., O'Rourke, N., Smith, J. Z & DeLongis, A. (2011). Personality traits and marital satisfaction within enduring relationships: An intra-couple discrepancy approach. *Journal of Social and Personal Relationships*, 29, 375–396. http://dx.doi.org/10.1177/0265407511431183

Darban, F., AzimiRoudkenar, F., Ghaffari, F., & AzimiRoudkenar, S. (2017). Study the criteria of choosing spouse from the perspective of the students in Mashhad University of Medical Sciences. *Caspian Journal of Health and Aging*, 2 (1), 44-52. (Persian) http://dx.doi.org/10.22088/cjhaa.2.1.44

Delkhamoush, M.T. (2009). Hierarchy of marriage values among the Iranian youth. *Journal of Family Resear*ch, 5(18), 207-230. (Persian)

Dozois, D. J., Martin, R. A., & Bieling, P. J. (2009). Early maladaptive schemas and adaptive/ maladaptive styles of humor. *Journal of Cognitive Therapy and Research*, 33(6), 585-596. http://dx.doi.org/10.1007/s10608-008-9223-9

Eken, Ece. (2017). The role of maladaptive schemas on romantic relationships: a review study. *Intenational Journal of Social Sciences*, 3(3), 108-123.

FazlollahiGhomshi, S., & MalekiTavana, M. (2013). Marriage culture among students; Criteria and priorities. *Culture in the Islamic University*, 3(1), 131-154. (Persian)

Fooladyan, M., Hashemi, S. Z., Teimoori, M. (2019). Comparative analysis of spouse selection criteria among different social groups in contemporary Iranian society. *Two Quarterly Journal of Contemporary Sociological research*, (7)13, 91-122. (Persian) https://doi.org/10.22084/csr.2019.16478.1491

Gardner, B., Busby, D., Burr, B., & Lyon, S. (2011). Getting to the root of relationship attributions: family of origin perspective on self and partner views. *Contemporary Family Therapy*, 33, 253–272. http://dx.doi.org/10.1007/s10591-011-9163-5

Gehlert, N. C, Schmidt, CH. D., Giegerich, V., & Luquet,W. (2017). Randomized controlled trial of imago relationship therapy: exploring statistical and clinical significance. *Faculty Bibliography*, 17, 187-209. http://dx.doi.org/10.1080/15332691.2016.1253518

Gharlipour, Z., Rahbar, S., Omidi Oskouei, A., Ghasemi, N., & Rahbar, A. (2023). Prioritization of partner selection criteria according the perceptions of female students of Qom University of Medical Sciences. *Qom University of Medical Sciences Journal*, 16(12), 968-979. (Persian) http://dx.doi.org/10.32598/qums.16.12.1343.5

Giddens, A. (2006). *Sociology*. Translated by Manouchehr Sabouri Kashani. (2021). Tehran, Nei. (Persian)

Guo, Q., Li, Y., & Yu, S. (2017). In-law and mate preferences in Chinese society and the role of traditional cultural values. *Evolutionary Psychology*, 15(3), 1-11. https://doi.org/10.1177/1474704917730518

Habibi, M., Vakili, Y., Fadaei, Z., Ansarinejad, F., Pooravari, M., & Salehi, S. (2018). Love styles, criteria of pre and post marriage and communication styles in couples. *Journal of Research and Health*, 8(4), 346-355. http://dx.doi.org/10.29252/jrh.8.4.346

Haodong, Zhan. (2024). How parental marriage status influences children's romantic relationships: An inter-generational transmission in the family of origin. Applied & Educational Psychology, 5(4), 20-26. https://dx.doi.org/10.23977/appep.2024.050404

Hasanzadeh, R. (2023). *The psychology of family, love and marriage*. Tehran, Salavan. (Persian)

Hasheminejad, S., Faghihi, A., Hoseini, H., & Sakhaei, M. (2014) .Homogamy in psychology and its comparison to Kufwiat in Fegh-h. *Islam and Health Journal*, 1(3), 50-60. (Persian)

Isanejad, O., & Hoshmand, S. (2020). Mate selection criteria for short-term and long-term relationships: The role of gender and previous relationships with the opposite sex. *Strategic Research on Social Problems*, *9*(2), 31-54. (Persian) https://doi.org/10.22108/srspi.2020.118302.1438

Jafari, Z. (2015). *Relationship between early incompatible schemas and preferences of mate selection*. *(*Master's Dissertation, Clinical psychology , Islamic Azad University Shahrood Branch). (Persian)

Jafarian, M., & Labafi, S. (2019). Pathology of spouse choice in Isfahan city: a qualitative study. *Journal of Woman and Study of Family*. 11(42), 71-89. (Persian)

Janbozorgi, M. (2023). *Premarital counseling (PMC) principles, foundations and practical strategies*. Qom, Research institute of the field and university. (Persian)

Jayatissa, K.A.D.U. (2023). Generation Z – A new lifeline: A systematic literature review. *Sri Lanka Journal of Social Sciences and Humanities*, 3(2), 179-186. http://dx.doi.org/10.4038/sljssh.v3i2.110

Jebraeily, H., Zadehmohammadi, A., & Heidari, M. (2013). The role of cultural values of marriage and sex differences in mate selection. *Journal of Developmental Psychology*. 9(36), 377-388. (Persian)

Johnson, M. (2017). *The relationship between divorce during childhood and or adolescence and attitudes toward marriage in adulthood*. (Master's Dissertation, Psychology, California State University).

KhanjaniVeshki, S. (2012). *Content analysis of Saadis Golestan and Bustan of marriage, family and parenting*. (Master's Dissertation, Family counseling , University of Isfahan). (Persian)

KhojastehMehr, R., Daniali, Z., & ShiraliNia, K. (2021). Married students' experiences regarding marriage readiness:. *Journal of Family Psychology*, *2*(2), 39-50. (Persian)

KhojastehMehr, R., Mohammadi, A., & Abbaspour, Z. (2916). Married Students' attitude to marriage: A qualitative study . *Iranian journal of Psychiatric Nursing*, 4 (2), 19-28. (Persian) http://dx.doi.org/10.21859/ijpn-04023

Koohestani, M. (2018). *Girls' attitudes to commonwealth cultures in a traditional and new method :Case study: students at the Refah University*. (Master's Dissertation, Culture Studies, Refah University). (Persian)

Mirmohammadsadeghi, M. (2021). *Premarital education*. Mashhad, Behnashr. (Persian)

Movahhed, M., & AbbasiShavazi, M. (2006). Investigating the relationship between socialization and girls' attitudes towards traditional and modern values in the context of interpersonal relationships between the sexes before marriage. *Women's Studies Sociological and Psychological*, *4*(1), 67-99. (Persian) https://doi.org/10.22051/jwsps.2006.1258

Nongkynrih, A. K. (2016). Mate selection: a sociological exploration. *Journal of the Anthropological Survey of India*, 65(1), 1-14. http://dx.doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e07378

Nosrati, SH., Sabzali, M., Arsalan, A., Darvishi, M., & Aris, SH. (2023). Partner choices in the age of social Social Media: are there significant relationships between following influencers on Instagram and partner choice criteria? *Revista de Gestão e Secretariado*, 14(10), 19191-19210. http://dx.doi.org/10.7769/gesec.v14i10.3022

Prakash, R. (2014). Who marries whom? Changing mate selection preferences in Urban India and emerging implication on social institutions. *Population Research Policy Rev*, 33 (1), 205-227. http://dx.doi.org/10.1007/s11113-013-9294-5

RasiNasiri, M. (2018). *Role of family psychological and sociological patterns in the propensity of marriage and opinion about spouse selection of female college students*. (Master's Dissertation, Women Studies, Azarbaijan Shahid Madani University). (Persian)

Rajabi, Gh.R., Abbasi, Gh., & Khojastemehr, R. (2013). Investigating the relationship between sexual attitudes, love styles and mate selection criteria in college students. *Journal of Counseling Research*, 12(45), 149-164. (Persain)

RahimiAhmadabadi, S., Kalantari, M., Abdi, M.R., & ModaresGharavi, M. (2020). The role of personality traits and irrational beliefs in predicting Gender Dysphoria. *Clinical Psychology and Personality*, *18*(1), 57-65. (Persain) https://doi.org/10.22070/cpap.2020.2922

Razavi, A., Fatehizade, M., Etemadi, O., & Abedi, M.R. (2010). Determining the relationship between early maladaptive schemas and attitude about mate selection among college students. *Counseling Culture and Psycotherapy*, *1*(2), 45-70. (Persain) https://doi.org/10.22054/qccpc.2010.5873

Reed-Fitzke, K., Lucier-Greer, M., Gamboni, C. M., Rivera, P. M., & Ferraro, A. J. (2019). Beliefs about Romance and Mate Selection and Intentions to Seek Pre- or Post-Marital Counseling: a Latent Profile Analysis of Emerging Adults. *Marriage & Family Review*, 56(1), 72–90. https://doi.org/10.1080/01494929.2019.1635953

Sadeghi, M. (2018). *Comparison of attitude towards marriage and the imago-based criterion of choosing the spouse in single people and remarried*. (Master's Dissertation, Family Counseling, Islamic Azad University Marvdasht Branch). (Persian)

SadeghiDehcheshme, S., Rostami, S., & Azadiyan, E. (2019). The study of mate-selection criteria among ethnic groups in Chaharmahal and Bakhtiari. *Women Studies*, *10*(28), 173-198. (Persian) https://doi.org/10.30465/ws.2019.4366

Sanaie, B., Alagheband, S., Falahati, Sh., & Houman, A. (2019). *family and marriage scales.* Tehran, Besat. (Persian)

Sarokhani, B. (2022). *An introduction to family sociology* .Tehran, Soroush. (Persain)

Schwarz, S., & Hassebrauck, M. (2012). Sex and age differences in mateselection preferences. *Human Nature*, 23(4), 447-466. http://dx.doi.org/10.1007/s12110-012-9152-x

Selagi, A. (2010). *Comparison of intimacy and marital compatibility in two styles of choosing a spouse: through the institution of choosing a spouse and choosing a spouse through family introduction*. (Master's Dissertation, Family Counseling, University of Rehabilitation Sciences and Social Welfare). (Persian)

ShafaiiMoghaddam, E., Niazi, M., & Shaterian, M. (2015). The effects of socio-cultural and economic factors on negative attitudes towards marriage; a case study of Kashan citizens. *Sociological Cultural Studies*, *6*(2), 67-91. (Persian)

Shahi, H. (2019). *Predictors and Outcomes of Mate Preferences (An Interdisciplinary Approach)*. (Doctoral Dissertation, Psychology, hs University). (Persian)

ShahrabiFarahani, L., Fatehizade, M., & Etemadi, O. (2020). Mate selection criteria among single female teachers: A qualitative study. *Quarterly Journal of Family and Research*, 17 (3), 67-88. (Persian) http://dorl.net/dor/20.1001.1.26766728.1399.17.3.4.0

Utomo, A. J., Reimondos, A., Utomo, I. D., McDonald, P. F., & Hull, T. H. (2016). Transition into marriage in Greater Jakarta: Courtship, parental influence, and self-choice marriage. *South East Asia Research*, 24(4), 492-509. https://doi.org/10.1177/0967828X16674134

Wang, Y., & Apostolou, M. (2017). In-law preferences in China and in Cyprus: Differences and similarities. *Evolutionary Psychology*, 15(3), https://doi.org/10.1177/1474704917725303

YaghoubiDoust, M., Shahvanvand, B., Joula, Gh.R., & Moradi, A.A. (2015). Examining the relationship between visual Social Media and lifestyle. *Sociological Studies of Youth*, 6(18), 111-128. (Persian)

Yaghoubirad, F. (2014). An Investigation of the relationship between parenting styles and students' anxiety. *Quarterly Journal of Family and Research*, 11(1), 111-128. (Persian) http://dorl.net/dor/20.1001.1.26766728.1393.11.1.6.6

Yu, W. H., & Hertog, E. (2018). Family Characteristics and Mate Selection: Evidence from Computer-Assisted Dating in Japan. *Journal of marriage and the family*, 80(3), 589–606. https://doi.org/10.1111/jomf.12473

Zare, B., Asleroosta, A. (2010). Investigating the social values of two generations of parents and children about the criteria for choosing a spouse in Hashtgerd city. *Quarterly Social problems of Iran*, 1(7), 67-101. (Persian) http://dorl.net/dor/20.1001.1.24766933.1389.1.7.3.4

Zhou, Z., Chen, L., & Lin, X. (2022). Research on intergenerational transmission of post-95s generation's view of marriage from the perspective of locus of control. *Frontiers in Business, Economics and Management*, *6*(2), 141-144. https://doi.org/10.54097/fbem.v6i2.3016

© 2025 The Author(s). Published by Shahid Chamran University of Ahvaz. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (http://creativecommons.org/licenses/by/4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited